

**ÜLEVAADE
EESTI OSALEMISEST EUROOPA
LIIDU KOHTU JA
EFTA KOHTU MENETLUSTES,
EESTI VASTU ALGATATUD
RIKKUMISMENETLUSTEST JA
PROJEKTI "EU PILOT"
PÄRINGUTEST
AASTAL 2019**

Välisministeerium
Juriidiline osakond
Euroopa Liidu õiguse büroo
2020

KOKKUVÕTE

Käesolev ülevaade käsitleb Eesti seisukohtade kaitsmist Euroopa Liidu Kohtus (edaspidi *ELK*), Euroopa Majanduspiirkonna Kohtus (edaspidi *EFTA Kohus*) ja Euroopa Komisjoni (edaspidi ka *komisjon*) algatatud rikkumismenetlustes, samuti projekti „EU Pilot“ päringuid, aastal 2019.

Ajavahemikus 01.01.–31.12.2019 esitas Välisministeerium koostöös teiste ministeeriumide ja nende valitsemisala asutustega Eesti seisukohad kokku 36 menetluses (kohtu- ja rikkumismenetlused). 2018. aastal esitati Eesti seisukohad 26 menetluses, seega kasv on märkimisväärne. Kokkuvõttes on toodud möödunud aasta olulisemad arvud ja suundumused, millele järgneb üksikasjalik kaasuspõhine ülevaade kõigist nimetatud menetlustest ja viimase viie aasta statistikast.

Ülevaate on koostanud Välisministeeriumi juriidilise osakonna Euroopa Liidu õiguse büroo direktor Arnika Kalbus (637 7441) ning sama büroo jurist ja Eesti esindaja ELK-s Nele Grünberg (637 7432). Statistilise osa on koostanud sama büroo spetsialist Emily Muljar (637 7414). Ülevaate on keeleliselt toimetanud Välisministeeriumi juriidilise osakonna keeleekspert Riina Martinson (637 7404). Valdkonna eest vastutab Väliministeeriumi juriidiliste ja konsulaarküsimuste asekanstler Erki Kodar (637 7400).

Eesti seisukohtade kaitsmine ELK-s

ELK peamine eesmärk Euroopa Liidus (EL) on kontrollida otseste hagide kaudu EL õigusaktide seaduslikkust ja liikmesriikide aluslepingutest tulenevate kohustuste täitmist ning tõlgendada eelotsusemenetluses EL õigust. EL liikmesriik saab hagimenetlustes osaleda hageja, kostja või ühe poole nõuete toetuseks menetluses astujana. Lisaks on liikmesriigil võimalus esitada seisukohad eelotsusemenetlustes või arvamuse andmise menetluses. Toetuse või seisukoha esitajana osaleb Eesti menetlustes üldjuhul siis, kui eelotsusetaotluse on esitanud Eesti kohus või kui kohtuotsus võib tingida vajaduse muuta Eesti õigusakte, rakenduspraktikat või mõjutada Eesti valitud lähenemisviisi EL õigusega reguleeritud valdkonnas.

2019. aastal ei esitanud Eesti ega esitatud ka Eesti vastu ELK-sse ühtegi uut hagi. Eesti astus menetlusesse ühe menetluspoole toetuseks 3 uues kohtuasjas ning osales 10 uues eelotsusemenetluses ja 5 kohtuistungil. 31.12.2019 seisuga on Eesti osalusega ELK menetlusi pooleli 20 (neist 7 hagimenetlust, 13 eelotsusemenetlust). Võrreldes 2018. aastaga oli jälle pisut rohkem eelotsusemenetlusi, mille algatasid Eesti kohtud. Kui 2018. aastal jõudis ELK kaudu Välisministeeriumile 1 Eesti kohtutest esitatud eelotsusetaotlus, siis 2019. aastal edastati meile 4 eelotsusetaotlust. Kokku on alates 2004. aastast Eesti kohtutest ELK-sse esitatud 30 eelotsusetaotlust.

Olulisemaks uueks eelotsusemenetluseks 2019. aastal saab nimetada kohtuasja C-746/18 H.K., kus jätkub juba eelnevatel aastatel palju kõlapinda tekitanud sideandmete kasutamise teema. Seekord on peamiseks küsimuseks, millistel juhtudel on õigustatud sideandmete kasutamine kuritegude uurimise, ennetamise ja menetlemise eesmärgil. Aktiivselt osalesime Rahandusministeeriumi valitsemisala küsimusi puudutavates eelotsusemenetlustes, esitades seisukohad kokku 5 kohtuasjas.

Eesti seisukohtade kaitsmine rikkumismenetlustes

Komisjon teeb EL-is muu hulgas järelevalvet EL õiguse ülevõtmise ja rakendamise üle. Kui komisjoni hinnagul liikmesriik emma-kumma vastu eksib, on tal õigus alustada kas EL õigusakti mitteõigeaegset ülevõtmist või mittenõuetekohast ülevõtmist või rakendamist puudutav rikkumismenetlus (teisisõnu sisuline rikkumismenetlus). Seejuures on oluline tähele panna, et komisjon võib mitteõigeaegse ülevõtmise rikkumismenetluse raames, ilma seda lõpetamata, hinnata ülevõtmismeetmete nõuetekohasust ehk viia läbi olemuslikult sisulist rikkumismenetlust. See võimaldab komisjonil taotleda ELK-lt kohe trahviotsust, mis seni pole mittenõuetekohase ülevõtmise puhul olnud võimalik.¹

2019. aastal algatati Eesti vastu 9 uut direktiivide mitteõigeaegset ülevõtmist puudutavat rikkumismenetlust. See on mõnevõrra rohkem kui 2018. aastal, mil selliseid rikkumismenetlusi algatati Eesti vastu 6. Märkimisväärne on, et komisjon algatas 16 uut sisulist rikkumismenetlust (aastatel 2014–2018 algatati neid kokku 15). Hea meel on tõdeda, et eelmisel aastal lõpetati 22 pooleliolevat rikkumismenetlust ning et komisjon ei pöördunud ühegi poolelioleva rikkumismenetluse puhul hagiga ELK-sse.

31.12.2019 seisuga on pooleli 30 rikkumismenetlust, millest 11 on seotud direktiivide mitteõigeaegse ülevõtmisega ning 19 mittenõuetekohase ülevõtmise või rakendamisega. Pooleliolevaid menetlusi on samas suurusjärgus kui eelnevatel aastatel (2018. aastal oli pooleli 27 ja 2017. aastal 33 rikkumismenetlust).

„EU Piloti“ päringud

„EU Piloti“ päringute eesmärk on anda liikmesriigile võimalus enne ametliku rikkumismenetluse alustamist vastata komisjoni küsimustele ja etteheidetele, et võimalikult kiiresti ja varases järgus leida lahendus võimalikele liidu õiguse rikkumistele. Kui varem tegi komisjon „EU Piloti“ kaudu päringuid kõikide sisuliste rikkumismenetluste eel, siis hiljutisest otsusest tulenevalt kasutab komisjon seda süsteemi vaid juhul, kui konkreetse juhtumi korral oleks sellest eelduslikult kasu.²

2019. aasta jooksul algatati Eesti suhtes 5 uut „EU Piloti“ päringut (2018. aastal oli algatatud vaid 3 päringut, 2017. aastal 4, kuid 2016. aastal 23). Seega on „EU Piloti“ süsteemi kasutamisest enne rikkumismenetluse algatamist saanud senise reegli asemel erand. 2019. aastal lõpetati 6 pooleliolevat „EU Piloti“ päringut, kusjuures komisjon jäi Eesti vastusega rahule ega algatanud rikkumismenetlust. 31.12.2019 seisuga on Eesti suhtes avatud 8 „EU Piloti“ päringut.

¹ Pikemalt II osa sissejuhatuses.

² Pikemalt III osa sissejuhatuses.

SISUKORD

KOKKUVÕTE	2
I OSA	5
EESTI OSALEMINE ELK JA EFTA KOHTU MENETLUSTES	5
1.1. OTSESED KOHTUASJAD	6
1.1.1. Kohtuasjad, kus Eesti on menetlusse astunud ühe poole nõuete toetuseks (9).....	6
1.2. EELOTSUSEMENETLUSED	10
1.2.1. Eelotsusemenetlused, mille on algatanud Eesti kohtud (6)	10
1.2.2. Teiste liikmesriikide kohtute algatatud eelotsusemenetlused, milles Eesti on esitanud seisukohad (14)	13
1.3. ARVAMUSED.....	18
II OSA	20
ÜLEVAADE EESTI VASTU ALGATATUD RIKKUMISMENETLUSTEST	20
2.1. DIREKTIIVIDE MITTEÕIGEAEGNE ÜLEVÕTMINE	21
2.1.1. Pooleliolevad rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades (11)	21
2.1.2. Lõpetatud rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades (14)	23
2.2. SISULISED RIKKUMISMENETLUSED	25
2.2.1. Pooleliolevad sisulised rikkumismenetlused (19).....	25
2.2.2. Lõpetatud sisulised rikkumismenetlused (8)	31
III OSA	35
ÜLEVAADE „EU PILOTI“ PÄRINGUTEST	35
2019. aastal algatatud „EU Piloti“ päringud	35
IV OSA	37
STATISTIKA	37
4.1. Statistika Eesti osalemise kohta ELK menetlustes.....	37
4.2. Eesti vastu algatatud rikkumismenetluste statistika.....	40
4.3. Statistika „EU Piloti“ päringute kohta	42

I OSA

EESTI OSALEMINE ELK JA EFTA KOHTU MENETLUSTES

ELK koosneb kahest kohtust: Euroopa Kohus (EK) ja Üldkohus. ELK-l on kolm peamist ülesannet: kontrollida hagimenetlustes EL õigusaktide seaduslikkust ehk kehtivust ja liikmesriikide aluslepingutest tulenevate kohustuste täitmist ning tõlgendada eelotsusemenetlustes EL õigust, et seda kohaldataks liidus ühetaoliselt. EL liikmesriik saab hagimenetlustes osaleda hageja, kostja või ühe poole nõuete toetuseks menetlusse astujana ning eelotsusemenetlustes seisukohtade esitajana.

Täiendavalt on liikmesriikidel, Euroopa Parlamendil, Euroopa Nõukogul ja komisjonil võimalus pöörduda ELK poole arvamustaotlusega, et ELK hindaks kavandatava välislepingu vastavust EL õigusele või liidu või mõne tema institutsiooni pädevust lepingu sõlmimiseks. Nagu eelotsusemenetluse puhul on ka arvamuse andmise menetlusse võimalik sekkuda seisukoha esitajana.

Samuti saab liikmesriik esitada seisukohad EFTA Kohtu arvamuse andmise asjades, mis sarnanevad menetluse poolest EK eelotsusemenetlusega. Tegemist on eraldiseisva kohtuga, millel on jurisdiktsioon küsimustes, mis puudutavad kolmes EFTA riigis (Island, Lichtenstein ja Norra) Euroopa Majanduspiirkonna lepingu kohaldamist ning tõlgendamist.

Eesti esitas 2019. aastal ELK-le seisukohad kokku 14 kohtuasjas, mida võib pidada viimase viie aasta arvestuses keskmiseks tulemuseks. 2019. aastal Eesti üheski EFTA Kohtu arvamuse andmise asjas ei osalenud. Siiski ei saa Eesti puhul pidada peamiseks menetlustes osalemise arvu, vaid seda, et Eesti jaoks olulistest asjades oleks Eesti seisukohad kohtule esitatud. Eelkõige on oluline esitada seisukoht asjades, kus eelotsus võib kaasa tuua vajaduse muuta Eesti õigusakte või nende rakenduspraktikat või mõjutada Eesti valitud lähenemisviisi EL õigusega reguleeritud valdkonnas.

Lisaks sõltub liikmesriigi eelotsusemenetluses osalemise aktiivsus suuresti ka sellest, kui palju konkreetse liikmesriigi kohtud eelotsusetaotlusi EK-le esitavad. 2004. aastast on Eesti kohtud esitanud EK-le 30 eelotsusetaotlust (neist 14 Riigikohus, kuus Tartu Ringkonnakohus, neli Tallinna Ringkonnakohus, kolm Tallinna Halduskohus, ühe Tartu Halduskohus, ühe Harju Maakohus ja ühe Tartu Maakohus). 2019. aastal esitati Eesti kohtutest neli³ eelotsusetaotlust.

Järgnevalt on antud ülevaade kõigist 2019. aastal poolelolevatest Eesti osalusega kohtumenetlustest. Esimene alajaotus keskendub hagimenetlustele, teine eelotsusemenetlustele ning kolmas Eesti osalemisele EK arvamuse andmise menetlustes. Iga ülevaates kajastatud kohtuasja kohta on välja toodud vaidluse asjaolud, Eesti seisukoht ning menetluse seis (kirjalik menetlus, suuline istung, kohtujuristi ettepanek või kohtuotsus). Oluline on seejuures mõista, et kohus ei ole menetluse jooksul tähtaegadega seotud ning kohtumenetluste erisustest tulenevalt ei ole võimalik ennustada järgmisi menetlusetappe ega nende saabumist.

³ Statistika aluseks on võetud kuupäev, mil EK edastab eelotsusetaotluse liikmesriikidele. Neljast 2019. liikmesriikidele jõudnud Eesti eelotsusetaotlusest oli kaks taotlust Riigikohtust EK-le edastatud 2018. aasta kuupäevaga.

1.1. OTSESED KOHTUASJAD

2019. aastal ei esitanud Eesti ELK-sse ühtegi hagi ning ka Eesti vastu ei esitatud ühtegi hagi. Eesti astus menetlusse kolmes uues otseses kohtuasjas ning menetlus jätkus kolmes kohtuasjas, kus Eesti oli menetlusse astunud aastal 2018, ja kolmes asjas, kus Eesti oli menetlusse astunud aastal 2017.

1.1.1. Kohtuasjad, kus Eesti on menetlusse astunud ühe poole nõuete toetuseks (9)

1) Liidetud kohtuasjad T-236/17 ja T-596/17 Balti Gaas vs. Euroopa Komisjon ja INEA (energiataristu rajamine) – pooleliolev

Balti Gaas palus (hagi T-236/17) Üldkohtul tühistada komisjoni ja INEA 17.02.2017 otsus, millega lükati tagasi rahastamisaotlus. Balti Gaas väitis, et kostjad ei ole järginud toetuse andmise menetlustes seaduslikkuse, läbipaistvuse ja hea halduse põhimõtet, ning esitas oma hagi põhjendamiseks neli väidet: pädevuse puudumine; põhjendamiskohustuse täitmata jätmine; põhjenduste puudulikkuse tõttu olulise menetlusnõude rikkumine; puudused põhjenduste sisulises õigsuses.

Teises hagis (T-596/17) komisjoni vastu palus Balti Gaas tuvastada, et komisjon ei ole täitnud liidu õigusest tulenevaid kohustusi, kuna on jätnud Balti Gaasi rahastamisotsuse suhtes tegemata põhjendatud otsuse, ning kohustada komisjoni tegema põhjendatud otsuse ja edastama selle hagejale. Juhul kui Üldkohus peaks siiski leidma, et tegevusetuse tingimused ei ole täidetud, palub hageja tühistada komisjoni 14. märtsi 2017. aasta rakendusotsuse toetuste valimise ja andmise kohta tegevusele ühist huvi pakkuvates projektides üleeuroopalise energiataristu valdkonnas Euroopa ühendamise rahastu raames (C(2017) 1593 final).

Eesti esitas mõlemas kohtuasjas taotluse astuda menetlusse Balti Gaasi toetuseks. Üldkohus teavitas 11.03.2019 kirjaga, et on otsustanud kohtuasjad liita.

Eesti esitas oma seisukohad 25.04.2019. Eesti toetas hageja väiteid, et komisjon on rikkunud põhjendamiskohustust ning et komisjoni otsus tugines valeandmetele.

2) C- 543/17 Euroopa Komisjon vs. Belgia Kuningriik (EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3) – lõpetatud

Hagis palus komisjon EK-l tuvastada, et kuna Belgia ei ole 01.01.2016 vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud direktiivi 2014/61/EL (kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtukulude vähendamise meetmete kohta) täitmiseks, või vähemalt ei ole komisjonile nendest teatanud, siis ei ole ta täitnud selle direktiivi artiklist 13 tulenevaid kohustusi.

Lisaks palus komisjon määrata Belgiale direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise eest EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel karistusmaks 54 639,36 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest. Menetluse jooksul vähendas komisjon taotletavat karistusmaksu summat 6 071,04 euron.

Eesti esitas 21.12.2017 EK-le menetlusse astumise taotluse, et toetada Belgia Kuningriiki. Eesti esitas EK-le seisukohad 23.03.2018. Kohtuasjas toimus suuline istung 22.01.2019. Eelkõige oli

Eestile menetlus oluline osas, mis puudutab võimalike karistusmaksete määramist EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel.

EK leidis, et kuna Belgia ei olnud põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpuks vastu võtnud kõiki direktiivi ülevõtmiseks vajalikke meetmeid ega nendest teatanud, on Belgia rikkunud direktiivi artiklist 13 tulenevaid kohustusi.

Seejärel võttis EK esmakordselt seisukoha EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 kohta, mille kohaselt direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamise kohustuse rikkumisel võib trahvi määrata juba esimese, rikkumist tuvastava kohtuotsusega. EK leidis, et selles asjas kohaldub EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3, olgugi et tegemist oli direktiivi osalise ülevõtmisega. EK ei nõustunud paljude liikmesriikidega, et EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3 kohaldub üksnes siis, kui liikmesriik ei ole komisjonile teatanud ühestki meetmest. Samas ei nõustunud EK ka tõlgendusega, et ainult need liikmesriigid, kes võtavad komisjoni arvates direktiivi sätteid õigesti üle ja teatavad sellest komisjonile, täidavad artikli 260 lõikes 3 sätestatud teatamise kohustust.

EK selgitas, et „ülevõtmise meetmetest teatamise kohustust“ tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikidel on kohustus edastada piisavalt selget ja täpset informatsiooni direktiivi ülevõtmise meetmete kohta. Liikmesriigid peavad iga direktiivi sätte kohta märkima seda ülevõtva riigisisese õiguse sätte või sätteid. Kui teatis ja sellele vajaduse korral lisatud vastavustabel on saabunud, peab komisjon selleks, et nõuda liikmesriigile rahalise sanktsiooni määramist, tõendama, et teatavad ülevõtmismetmed on ilmselgelt puudu või ei hõlma liikmesriigi kogu territooriumi. EK ülesanne ei ole artikli 260 lõike 3 kohtumenetluse raames hinnata, kas riigisisemed meetmed tagavad direktiivi sätete õige ülevõtmise.

EK leidis, et kuna ajal, mil EK hindas faktilisi asjaolusid, ei olnud direktiivi ülevõtmiseks vajalikud meetmed veel täielikult vastu võetud ega nendest teatatud, on karistusmakse määramine õigustatud. Kohus otsustas, et liikmesriigi kohustuste täitmise tagamiseks sobiv rahaline meede on karistusmakse summas 5000 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest kuni rikkumise lõpetamiseni. Karistusmakse määrati juhuks, kui rikkumine vältab veel kohtuotsuse kuulutamise päeval.

3) C-564/17 Euroopa Komisjon vs. Belgia Kuningriik (EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3) – lõpetatud

Hagis palus komisjon EK-l tuvastada, et kuna Belgia ei ole 25. detsembriks 2013 vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud direktiivi 2011/98/EL (kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta) täitmiseks, või vähemalt ei ole komisjoni nendest teavitanud, siis ei ole ta täitnud selle direktiivi artikli 16 lõike 1 esimesest lõigust tulenevaid kohustusi.

Lisaks palus komisjon määrata Belgiale direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise eest EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel karistusmakse 70 828,80 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest.

Kohtuasi kustutati registrist kohtu 18.02.2019 määrusega.

4) C-628/18 Euroopa Komisjon vs. Sloveenia (EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3) – pooleliolev

Hagis palus komisjon EK-l tuvastada, et kuna Sloveenia ei ole 3. juuliks 2017 vastu võtnud (kõiki) õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud direktiivi 2014/65/EL (finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL) ega direktiivi (EL) 2016/1034 (millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta) täitmiseks, või ei ole komisjoni nendest teavitanud, siis on see liikmesriik rikkunud kohustusi, mis tulenevad direktiivi 2015/65/EL artiklist 93, muudetud direktiivi (EL) 2016/1034 artikliga 1.

Lisaks palus komisjon määrata Sloveeniale direktiivide ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise eest EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel karistusmaks 7 224 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest. Samuti palus komisjon määrata Sloveeniale põhisumma 1 978 eurot päevas, mis on korrutatud rikkumise kestmise päevade arvuga, minimaalses põhisummas 496 000 eurot. Hiljem repliigis palus komisjon määrata põhisumma suuruses 1 028 560 eurot.

Eesti esitas 11.01.2019 EK-le menetlusse astumise taotluse, et toetada Sloveeniat. Eesti esitas EK-le seisukohad 01.04.2019. Eelkõige esitas Eesti seisukohad võimaluse kohta määrata põhisumma EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel. Eesti leidis, et põhisumma määramine olukorras, kus direktiiv on juba üle võetud, peaks olema selgelt erandlik.

5) C-550/18 Euroopa Komisjon vs. Iirimaa (EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3) – pooleliolev

Hagis palus komisjon EK-l tuvastada, et Iirimaa on rikkunud direktiivi (EÜ) 2015/849 (mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist) artikli 67 lõikest 1 tulenevaid kohustusi, kuna ta ei ole jõustanud selle direktiivi järgimiseks vajalikke õigus- ja haldusnorme hiljemalt 26.06.2017 või vähemalt ei ole neist meetmetest komisjonile teatanud.

Lisaks palus komisjon määrata Iirimaale direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise eest EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel karistusmaks summas 17 190,60 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest. Samuti palus komisjon määrata Iirimaale põhisumma 4 701,20 eurot iga päeva eest, millal rikkumine kestab, kuid vähemalt 1 685 000 euro suuruses kindlas summas.

Eesti esitas 17.01.2019 EK-le menetlusse astumise taotluse, et toetada Iirimaad. Eesti esitas EK-le seisukohad 22.03.2019. Kohtuasjas toimus suuline istung 10.12.2019. Eelkõige esitas Eesti seisukohad võimaluse kohta määrata põhisumma EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel.

6) C-549/18 Euroopa Komisjon vs. Rumeenia (EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3) – pooleliolev

Hagis palus komisjon EK-l tuvastada, et kuna Rumeenia ei ole 26. juuniks 2017 vastu võtnud direktiivi 2015/849/EL (mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist) täitmiseks vajalikke õigus- ja haldusakte või vähemalt ei ole

vastavatest meetmetest komisjonile teatanud, siis on ta rikkunud selle direktiivi artiklist 67 tulenevaid kohustusi.

Lisaks palus komisjon määrata Rumeeniale direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise eest EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel karistusmaks summas 21 974,40 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest. Samuti palus komisjon määrata Rumeeniale põhisumma suurusega 6 016,80 eurot päevas korrutatuna päevade arvuga alates direktiivi ülevõtmistähtajast kuni kohustuste täitmiseni või kohustuste täitmata jätmise korral kuni kohtuotsuseni, tingimusel et minimaalne põhisumma on 1 887 000 eurot.

Eesti esitas 03.12.2018 EK-le menetlusse astumise taotluse, et toetada Rumeeniat. Eesti esitas EK-le seisukohad 22.02.2019. Kohtuasjas toimus suuline istung 10.12.2019. Eelkõige esitas Eesti seisukohad võimaluse kohta määrata põhisumma EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel.

7) C-213/19 Euroopa Komisjon vs. Ühendkuningriik – pooleliolev

Komisjon heitis hagi Ühendkuningriigile ette, et Ühendkuningriik ei võtnud vaatamata Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) ja komisjoni korduvatele hoiatustele kasutusele riskipõhiseid lähenemisviise tollikontrolli valdkonnas, et hoida ära alahinnatud kaupade, täpsemini Hiina Rahvavabariigist eksporditud jalatsite ja tekstiiltoodete vabasse ringlusse lubamist liidus kuni 12. oktoobrini 2017. Komisjon leidis, et jättes nõutavad meetmed võtmata, tekitas Ühendkuningriik tulenevalt alahinnatud toodete liikmesriiki importimise taseme tõttu liidu eelarvele väga suurt kahju (alates 2011. aastast kuni 11.10.2017 umbes 2,7 miljardit eurot).

Eesti esitas 27.06.2019 EK-le menetlusse astumise taotluse, et toetada Ühendkuningriiki. Eesti esitas EK-le seisukohad 29.11.2019. Eelkõige oli Eesti seisukohal, et OLAFi vastastikuse abi teateid liikmesriikidele tuleb käsitada soovitusena, mitte õiguslikult siduvate juhenditena, kuidas tollikontrolli läbi viia. Eesti rõhutas, et liikmesriikidel on kaalutusõigus tollikontrolli meetodite ja laiemalt pettuste vastu võitlemise vahendite suhtes. Eesti toetas ka Ühendkuningriigi seisukohta, et komisjon on kahju suuruse arvutanud ebasobiva metoodika põhjal.

8) T-526/19 Nord Stream 2 vs. Euroopa Parlament ja nõukogu – pooleliolev

Nord Stream 2 palub Üldkohtul tühistada tervikuna Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/692. Hageja väidab, et direktiivi vastuvõtmisel on rikutud võrdse kohtlemise, proportsionaalsuse ja õiguskindluse põhimõtteid, direktiiv on vastu võetud võimu kuritarvitades ning olulisi menetlusnorme ja põhjendamiskohustust rikkudes.

Eesti esitas 30.10.2019 taotluse astuda menetlusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu toetuseks. Kohus saatis Eestile 06.11.2019 teate, et kuna nõukogu on esitanud vastuväite vastuvõetavuse kohta, siis lahendab Üldkohus Eesti menetlusse astumise avalduse alles pärast vastuväite tagasilükkamist või liitmist sisulise menetlusega.

9) T-530/19 Nord Stream vs. Euroopa Parlament ja nõukogu – pooleliolev

Nordstream palub Üldkohtul tühistada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/692 osas, milles selle direktiivi artikli 1 punktiga 9 lisati direktiivi 2009/73 artikli 49a lõike 3 esimene lause, mille järgi „[l]õigete 1 ja 2 kohased otsused tuleb võtta vastu hiljemalt 24. maiks 2020“.

Hageja leiab, et lisatud tähtaeg on liiga lühike ning rikub seega proportsionaalsuse põhimõtet, põhjendamiskohustust ja õiguspärase ootuse põhimõtet.

Eesti esitas 30.10.2019 taotluse astuda menetlusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu toetuseks. Kohus saatis Eestile 06.11.2019 teate, et kuna nõukogu on esitanud vastuväite vastuvõetavuse kohta, siis lahendab Üldkohus Eesti menetlusse astumise avalduse alles pärast vastuväite tagasilükkamist või liitmist sisulise menetlusega.

1.2. EELOTSUSEMENETLUSED

Alates 2004. aastast on Eesti kokku esitanud seisukohad 127 eelotsusemenetluses. Järgnevalt käsitletakse 2019. aastal pooleliolevatest Eesti osalusega eelotsusemenetlustest kõigepealt kuut kohtuasja, kus eelotsust on taotlenud Eesti kohus. Seejärel on välja toodud teiste liikmesriikide kohtute algatatud eelotsusemenetlused, milles Eesti on seisukohad esitanud.

1.2.1. Eelotsusemenetlused, mille on algatanud Eesti kohtud (6)

1) C-349/17 Eesti Pagar (riigiabi) – lõpetatud

Tallinna Ringkonnakohus esitas EK-le küsimused ebaseadusliku riigiabi tagasinõudmise kohta. Nimelt nõudis Ettevõtjate Arendamise Sihtasutus (edaspidi *EAS*) Eesti Pagarile makstud toetuse tagastamist, kuna Eesti Pagar sõlmis lepingu uue seadme ostmiseks enne, kui oli selle ostmiseks vajaliku toetuse taotluse esitanud *EAS*-le. Seetõttu ei olnud *EAS*-i arvates täidetud komisjoni määruses (EÜ) nr 800/2008 (üldine grupierandi määrus) nõutud abi ergutava mõju tingimus. Tallinna Ringkonnakohus soovis EK-lt täpsustust abi ergutava mõju kriteeriumi kohta. Lisaks soovis ringkonnakohus teada, kas liikmesriigi asutusel on kohustus ebaseaduslik abi tagasi nõuda ka siis, kui komisjon ei ole sellekohast otsust teinud. Ringkonnakohus küsis veel ettevõtjale õiguspärase ootuse tekkimise ja ebaseadusliku abi tagasinõudmise aegumistähtaaja kohta ning viimasena intressi arvutamisele kohalduvate reeglite kohta.

Eesti esitas 05.10.2017 EK-le seisukoha, mille kohaselt tuleb üldise grupierandi määruses sätestatud abi ergutava mõju kriteeriumi hinnata kitsalt. Eesti arvates piisab ergutava mõju tingimuse rikkumiseks, kui töid alustati enne abitaotluse sõlmimist. Töödega on alustatud, kui on võetud esimene siduv kohustus (lepingu sõlmimine). Teiseks märkis Eesti, et vaid komisjonil on õigus hinnata antud abi ühisturuga kokkusobivust. Kuni komisjoni otsuseni tuleb ebaseaduslikult antud abi pidada ühisturuga kokkusobimatuks. Kuna kaebajale antud riigiabi on eelduslikult ebaseaduslik, siis on sellise abi tagasinõudmine riigi haldusorganile kohustuslik. Kolmandaks ei vabane ettevõtja hoolsuskohustuse täitmisest pelgalt seetõttu, et abi andjal haldusorganina on selgitamis- ja kontrollikohustus. Ettevõtja hoolsuskohustus riigiabi asjades on sedavõrd suur, et kui abi andja ka eksiks EL õiguse kohaldamisel, ei saaks ettevõtja tugineda usalduse kaitsele abi andja vastu. Neljandaks tuleneb liidu õiguse tõhusa kohaldamise põhimõttest, et riigiabi tagasinõudmisele peab kohalduma kümneaastane aegumistähtaeg ka siis, kui abi nõuab tagasi riigi haldusorgan. Viiendaks leidis Eesti, et liidu õiguse järgi tuleb tagasinõutud summalt arvestada intressi alates selle väljamaksmisest kuni ebaseadusliku riigiabi tagasimaksmiseni.

EK leidis 05.03.2019 otsuses, et üldise grupierandi määruses sätestatud erandit EL toimimise lepingu artikli 108 lõike 3 kohasest teatamiskohustusest tuleb tõlgendada kitsalt. See, et abitaotlus

peab investeerimisprojekti teostamiseks olema töö alustamisest varasem, on lihtne, asjakohane ja sobiv kriteerium, mis võimaldab eeldada, et kavandataval abil on ergutav mõju. Liikmesriigi ülesanne on kontrollida, kas see kriteerium on täidetud. Määrusega ei ole liikmesriigile üle antud pädevust kontrollida, kas esineb ka tegelik ergutav mõju või mitte. Selline pädevus jääb seega ainult komisjonile. Selleks, et teada saada, kas abitaotlus on esitatud enne „projekti või tegevuse teostamiseks töö alustamist“, tuleb liikmesriigil kontrollida, kas enne taotluse esitamist on võetud tingimusteta ja õiguslikult siduv kohustus.

Teiseks märkis EK, et kui liikmesriigi asutus tuvastab, et abi ei vasta üldise grupierandi määruses ette nähtud erandi saamiseks seatud tingimustele, siis peab liikmesriigi asutus abi omal algatusel tagasi nõudma. Kolmandaks leidis EK, et liidu õiguse kohaldamise eest vastutava liikmesriigi asutuse tegevus, mis on liidu õigusega vastuolus, ei saa iseenesest olla ettevõtja jaoks alus õiguspärasele ootusele ning tal ei saa tekkida õiguspärast ootust olla koheldud viisil, mis on liidu õigusega vastuolus. Neljandaks märkis EK, et liikmesriik ei saa tugineda kümneaastasele tähtajale, mis on sätestatud komisjonile riigiabi tagasinõudmiseks. Kui liidu finantshuve on kahjustatud, saab liikmesriik tugineda finantshuvide kaitset määratlevas määruses nr 2988/95 sätestatud nelja-aastasele aegumistähtajale. Struktuurifondist kaasrahastatud abi andmine on seotud liidu finantshuvidega. EK lisas viiendaks, et konkurentsimoontuse kõrvaldamiseks tuleb tagastamiskohustus täita koos intressidega. Seejuures ei või riigisisene õigus kaasa tuua liidu õiguse kohaldamise nurjumist, mistõttu tuleb tagada ebaseadusliku abi tagasinõudmine täies ulatuses ning koos intressiga kogu ajavahemiku eest, mille jooksul abisaaja sai abi kasutada.

2) C-580/17 Järvelaev (struktuurfondid) – lõpetatud

Eesti Riigikohus esitas EK-le seitse küsimust, mis käsitlevad Leader-meetme raames antava projektitoetuse sihipärasest kasutamist. Peamiselt oli küsimuse all, kas toetuse abil soetatud investeeringuobjekti üürile andmine teisele isikule on vastuolus liidu õigusega ja kuidas arvestada investeeringuobjekti viieaastase kasutamise nõude täitmist.

Eesti esitas 23.01.2018 EK-le seisukoha, et toetuse abil soetatud investeeringuobjekti teisele isikule kasutada andmise korral saab toetust tagasi nõuda siis, kui sellest tulenevalt on investeering teinud läbi olulise muudatuse määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 72 mõistes. Määrusega on kooskõlas, et investeeringuobjekti viieaastase kasutamise nõude täitmise tähtaega tuleb hakata arvestama viimase toetusosa väljamaksmise kuupäevast arvates.

EK 08.05.2019 otsuse kohaselt ei too asjaolu, et toetatud tegevuse eesmärki aitab saavutada teine isik, kui oli projekti taotluses, automaatselt kaasa küllaltki märkimisväärset muutust selle tegevuse olemuses või rakendamise tingimustes. Küll aga peab Riigikohus kontrollima, kas see annab alusetu eelise investeeringuobjekti tegelikule kasutajale. Lisaks leidis EK, et määrusega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohustavad toetuse saajat säilitama ja isiklikult kasutama investeeringuga seotud tegevuse raames soetatud objekti vähemalt viis aastat alates viimase toetusosa väljamaksmisest.

3) C-60/18 Tallinna Vesi AS (jäätmep) – lõpetatud

Ringkonnakohus esitas EK-le küsimused jäätmepdirektiivi 2008/98/EÜ tõlgendamise kohta. Peamiseks küsimuseks oli, kas jäätmepdirektiivi kohaselt võib isik nõuda, et ka üksikjuhtumil tuleb

liikmesriigi pädeval asutusel hinnata, kas jätmed on lakanud olemast jätmed. Seda ka juhul, kui tootestandardit ei ole kehtestatud või kui tootestandard on olemas, aga toode sellele ei vasta.

Eesti esitas 28.05.2018 EK-le seisukoha, et jätmedirektiiv jätab liikmesriikidele vabaduse otsustada, kas teatavad jätmed on lakanud olemast jätmed või mitte. Eesti on valinud korra, mille kohaselt jätmed lakkavad olemast jätmed vaid vastavaid kriteeriume sätestava EL õigusakti või keskkonnaministri määruse alusel. See tähendab, et igal üksikjuhtumil, kui jätmeliigi suhtes puuduvad kehtestatud kriteeriumid, ei ole võimalik otsustada, et jätmed lakkavad olemast jätmed.

EK leidis 28.03.2019 otsuses, et arvestades liikmesriigi kaalutlusruumi direktiivi eesmärkide saavutamisel, ei ole sellisel jätmevaldajal nagu Tallinna Vesi õigust nõuda jätteks oleku lakkamise kindlakstegemist liikmesriigi pädevalt asutuselt või liikmesriigi kohtult. Jätteks oleku lakkamine sõltub sellest, kas riigisisese üldaktiga on (või ei ole) kehtestatud kriteeriumid selle jätmeliigi kohta.

4) C-746/18 Prokuratuur (sideandmete kasutamine) – pooleliolev

Eesti Riigikohus esitas eelotsusetaotluse, soovides teada, millistel tingimustel tuleb lugeda põhiõiguste riivet, mis kaasneb isiku sideandmete kasutamisega kriminaalmenetluses, sedavõrd raskeks riiveks, et andmete kasutamine peaks olema piiratud ainult võitlusega raske kuritegevuse vastu. Samuti soovib Riigikohus teada, kas Eesti prokuratuuri saab lugeda selliseks sõltumatuks haldusasutuseks, kelle poolt antav sideandmete kasutamise luba täidab varasemas kohtupraktikas sätestatud nõuet, et pädevate asutuste juurdepääs säilitatud sideandmetele peab olema allutatud kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelnevale kontrollile.

Eesti esitas 01.04.2019 EK-le seisukoha, et riive raskuse hindamise eelduseks on, kas nende andmete põhjal on võimalik teha kaugeleulatuvaid järeldusi isiku eraelu kohta. Kui neid andmeid on küsitud vaid näiteks väga kindla ajavahemiku kohta (nt üks päev), siis ei saa nende põhjal veel väga kaugeleulatuvaid järeldusi teha. Seda vaatamata asjaolule, et juurdepääs on erinevatele andmeliikidele. Samuti kui küsitakse andmeid pika ajavahemiku kohta, on võimalik piirata andmete hulka, millele juurdepääsu taotletakse. Seetõttu tuleb iga kord hinnata andmeliike, millele juurdepääsu paluti, ja ka perioodi. Mida suurem on põhiõiguste riive, seda kaalukam peab olema kaitstav õigushüve ehk seda raskem peab olema menetletav kuritegu.

Prokuratuuri sõltumatuse kohta märkis Eesti, et prokuratuur vastab sõltumatuse kriteeriumidele. Prokuratuuri volitusi kriminaalmenetluses teostab prokuratuuri nimel prokurör sõltumatult, alludes ainult seadusele. Seega on Eesti seisukohal, et prokuratuur on asutus, mis tegutseb Euroopa Kohtu suuniste kohaselt ilma välise surveta. Lisaks on prokuröri ülesandeks nii süüstavate kui ka õigustavate asjaolude väljaselgitamine. Järelikult, tulenevalt prokuröri ülesandest on tagatud ka üksikisikute kaitse eesmärk, kuna prokurör peab lähtuma seadusest, olles erapooletu ja tagades kõigi menetluspoolte seadusest tulenevad õigused.

5) C-2/19 Riigiprokuratuur (kohtuotsuste tunnustamine) – pooleliolev

Eelotsusetaotlusega soovib Riigikohus teada, kas tingimisi karistus raamotsuse 2008/947/JSK (kohtuotsuste tunnustamine, et teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet) tähenduses hõlmab üksnes selliseid otsuseid, milles lisaks kohustusele hoiduda uute

kuritegude toimepanemisest kohaldatakse ka täiendavaid meetmeid, või saab tingimisi karistusena käsitada ka otsuseid, mis kehtestavad ilma täiendavate meetmeteta üksnes kohustuse hoiduda uute kuritegude toimepanemisest.

Eesti esitas 15.04.2019 EK-le seisukoha, et raamotsusega 2008/947/JSK on kooskõlas liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamine ning selle täitmise järele valvamine ka juhul, kui süüdimõistetu on selle otsusega vangistusest tingimisi vabastatud ilma mingeid lisakohustusi panemata. Sellise isiku ainus kohustus on hoiduda katseajal uue tahtliku kuriteo toimepanemisest.

6) C-420/19 Heavyinstall (maksude sissenõudmisabi) – pooleliolev

Riigikohus soovib teada, kuidas tuleb tõlgendada direktiivi 2010/24/EL (vastastikuse abi kohta maksude, maksete ja teiste meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel). Kas selliselt, et ettevaatusabinõusid käsitleva taotluse saanud liikmesriigi kohus on taotlust lahendades seotud taotleja asukohariigi kohtu seisukohaga ettevaatusabinõude vajalikkuse ja võimalikkuse kohta, või võib ettevaatusabinõude kohaldamise põhjendatust hinnata ka taotluse saanud liikmesriigi õigusaktide kohaselt.

Eesti esitas 23.09.2019 EK-le seisukoha direktiivi tõlgendamise kohta. Kui ühe liikmesriigi kohus on juba tuvastanud, et maksukohustuse täitmise tagamiseks on vaja võtta ettevaatusabinõud, siis ei peaks teise liikmesriigi kohus asuma kontrollima tuvastatud faktilisi asjaolusid ning neile antud õiguslikke hinnanguid.

1.2.2. Teiste liikmesriikide kohtute algatatud eelotsusemenetlused, milles Eesti on esitanud seisukohad (14)

1) C-623/17 Privacy International (sideandmete edastamine) – pooleliolev

Ühendkuningriigi kohus küsis EK-lt, kas liidu õigus, täpsemalt direktiiv 2002/58/EÜ (e-eraelu direktiiv), kohaldub liikmesriigi julgeoleku- ja luureagentuuridele sidealaste massandmete edastamisel, võttes arvesse EL lepingu artiklit 4. Nimetatud artikli järgi austab EL riigi põhifunktsioone, sealhulgas riigi julgeoleku kaitsmist, nii et riigi julgeolek jääb iga liikmesriigi ainuvastutusse. Ühendkuningriigi kohus küsis lisaks, et kui liidu õigus on kohaldatav, siis kas ja mil määral kohalduvad riigi julgeolekutegevusele, täpsemalt julgeoleku- ja luureagentuuridele andmete edastamisel, EK otsustes C-203/15 ja C-698/15 Tele2 Sverige ja Watson jt sidealaste massandmete hõivamise ja kasutamise regulatsioonile sätestatud nõuded.

Eesti esitas 14.02.2018 EK-le seisukoha, et EL lepingu artiklitest 4 ja 5 tulenevalt ei kohaldu liikmesriigi julgeoleku- ja luureagentuuridele sidealaste massandmete edastamisel ELi õigus. Liikmesriigid ei ole riigi põhifunktsioone seoses riigi julgeolekuga liidule üle andnud ning EL lepingu artikli 4 lõike 2 viimase lause kohaselt on riigi julgeolek iga liikmesriigi ainuvastutuses. E-eraelu direktiivi julgeoleku tagamisega seotud kohaldamisala erandit tuleb tõlgendada aluslepingu artikleid arvesse võttes. Ühtlasi märkis Eesti, et kui liidu õigus on kohaldatav, siis lisaks inimõiguste konventsiooniga kehtestatud nõuetele Watsoni nõuded ei kohaldu, sest Tele2 Sverige ja Watsoni jt kohtuasjas analüüsiti kitsalt raske kuritegevuse vastu võitlemise eesmärgil sidealaste massandmete hõivamise ja kasutamise regulatsiooni kooskõla EL põhiõiguste hartaga. Seega, Watsoni nõuded saavad kohalduda vaid sel eesmärgil andmete edastamise suhtes.

2) C-680/17 Vethanayagam (viisaesindusleping) – lõpetatud

Madalmaade kohus soovis EK-lt teada, milline riik on pädev tegema lõpliku viisa andmisest keeldumise otsuse ning millise riigi vastu tuleb esitada kaebus viisa andmisest keeldumise puhul, kui keelduv otsus tehakse viisaesinduslepingu alusel. Lisaks, kas kaebuse esitamise õigus on ka kaebajatega seotud isikul.

Eesti märkis 03.04.2018 seisukohtades EK-le, et viisaeeskiri lubab liikmesriikidel sõlmida viisaesinduslepinguid kahte moodi. Esiteks selliselt, et lõpliku otsuse teeb esindatav liikmesriik, ja teiseks nii, et lõpliku otsuse teeb esindav liikmesriik. Lõpliku otsuse peale kaebuse esitamine sõltub otseselt sellest, millise esindamisvormi on liikmesriigid valinud. Juhul kui lõpliku otsuse teeb esindav liikmesriik, siis saab vaidluse esitada ainult seal, kus lõplik otsus tehti ehk esindavas liikmesriigis. Kui aga otsuse teeb esindatav liikmesriik, siis jääb pädevus otsuse uuesti läbivaatamiseks samuti esindatavale riigile. Eesti hinnangul on selline lahendus kooskõlas ka põhiõiguste harta artikliga 47. Lõpuks märkis Eesti, et viisaeeskirja kohaselt ei saa seotud isik vaidlustada viisa andmisest keeldumise otsust. Viisaeeskirjast tuleneb selgelt, et vaidlustamise õigus on vaid taotlejal.

EK leidis 29.07.2019 otsuses, et viisaeeskirja artikli 32 lõike 3 alusel on viisa andmisest keeldumise otsuse peale kaebuse esitamise õigus üksnes viisa taotlejal (sealhulgas esindaja kaudu). EK märkis, et selle kindlakstegemine, milline riik on lõpliku otsuse võtmiseks pädev ja seega, kelle vastu tuleb kaebus esitada, sõltub kahepoolse esindamist käsitleva kokkuleppe puhul selle kokkuleppe tingimustest. Järelikult juhul, kui on olemas kahepoolne esindamist käsitlev kokkulepe, mille kohaselt esindav liikmesriik teeb viisa andmisest keeldumise otsuseid, peavad esindava liikmesriigi pädevad asutused tegema otsuse viisa andmisest keeldumise otsuse peale esitatud kaebuse kohta. EK sõnul on see, kui kaebus viisa andmisest keeldumise otsuse peale tuleb esitada esindava riigi vastu, kooskõlas põhiõigusega tõhusale õiguskaitsele.

3) C-695/17 Metirato Oy (maksude sissenõudmine) – lõpetatud

Soome kohus soovis teada, kes peab olema vastustajaks kohtus, kui pankrotivara tagasivõitmise menetluses on vaidlustatud teise riigi nõuete sissenõudmine – kas liikmesriik, kes täitis sissenõudmistaotlust, või liikmesriik, kes maksukogumispalve esitas. Pankrotihaldur taotles pankrotivara tagasivõitmise menetluses Soome maksuametile tasutud summade tagastamist. Soome maksuhalduri nõue tugines aga Eesti Maksu- ja Tolliameti taotlusele. Pankrotihaldur põhjendas hagi sellega, et maksuhaldurit on põhjendamatult eelistatud teistele võlausaldajatele. Lisaks tasuti maksuvõlga pankrotivara suurust arvestades märkimisväärselt suures summas.

Eesti esitas EK-le seisukoha, et põhikohtuasjas ei vaidlustatud nõude aluseks olevaid dokumente, st nõuet ennast. Vaidlustati maksuvõlgnevuse ülekanndmine Soome pankrotivara tagasivõitmise menetluse käigus. Kuna võla sissenõudmine toimus taotluse saanud liikmesriigi (Soome) normide kohaselt, puudub taotluse esitanud liikmesriigi (Eesti) ametiasutusel informatsioon, milliseid nõudeid tuleb sissenõudmistoimingute puhul järgida. Nõude esitanud riigil puudub välisriigis tehtavate toimingute üle kontroll ja sissenõudmist teostab välisriigi maksuhaldur. Järelikult peab sellises menetluses kostjaks olema samuti sissenõudmistaotlust täitnud riigi asutus.

EK leidis 14.03.2019 otsuses nagu Eesti, et taotluse saanud liikmesriigis võetud täitemeetmeid reguleerivad selle liikmesriigi õigusaktid ning neid meetmeid käsitlevate vaidlustega tuleb

pöörduda taotluse saanud liikmesriigi pädeva organi poole, kes lahendab neid oma riigi õigusnormidest lähtuvalt.

4) C-273/18 Kuržu zeme (sisendkäibemaksu mahaarvamine) – lõpetatud

Läti kohus esitas EK-le küsimuse, et kui on tõendatud, et äriühing on sisendkäibemaksu maha arvanud fiktiivse arve alusel, siis kas maksuhaldur peab lisaks näitama ka seda, et kaebaja sai nende tehingute pealt ebaseadusliku maksusoodustuse või et ta teadlikult osales maksupettuses.

Eesti esitas 16.08.2018 EK-le seisukoha, et käibemaksudirektiiviga on kooskõlas keelata sisendkäibemaksu mahaarvamine, kui isik teadlikult tugineb mahaarvamisoiguse kasutamisel fiktiivsele arvele. Sealjuures ei ole vaja tõendada, kuidas konkreetse tehingu tulemus riigikassat kahjustab. Eesti arvates peaks lähtuma põhimõttest, et fiktiivseid tehinguid maksuarvestuses ei kajastata ning puudub vajadus välja selgitada, kuidas täpselt või kui suur kahju on fiktiivseid tehinguid tehes riigile tekitatud. Üldjuhul on põhikohtuasjas kirjeldatud skeemide eesmärgiks ikkagi maksupettused. Juhul kui hakataks tunnustama fiktiivseid arveid, siis muutuks maksudest kõrvalehoidmise vältimise eesmärgi täitmine väga raskeks.

EK 10.07.2019 otsuse kohaselt ei tähenda asjaolu, et kaup ei ostenud otse arve väljastaja käest, tingimata kuritarvitust. EK hinnangul ei olnud tuvastatud, milline oli põhjendamatu maksusoodustus, mille said kaupade järjestikuse müügitehingute ahelas osalenud äriühingud, ega tehtud kindlaks, kas nende tehingute eesmärk oli üksnes saada põhjendamatu maksusoodustust. Seetõttu pelgalt ahela olemasolu ja asjaolu, et kaup saadi füüsiliselt enda valdusse teiselt äriühingult, kes oli märgitud kauba tarnijana arvele, ei kinnita järeldust, et kaupu tegelikult ei ostenud arvele märgitud müüjalt või et nende äriühingute vahel tegelikult tehingut ei toimunud. Järelikult ei saa maksuhaldur ilma kuritarvituse olemasolu kohta tõendeid esitamata mahaarvamisoiguse andmisest keelduda.

5) C-285/18 Irgita (riigihange) – lõpetatud

Leedu kõrgeim kohus esitas EK-le küsimused, mille eesmärk on välja selgitada, kas ja milline on liikmesriigi kaalutusõigus sisetehingu riigisisese õigusega reguleerimisel.

Eesti esitas 21.08.2018 EK-le seisukoha, et liikmesriigil on õigus sisetehingu kasutamist lisatingimustega piirata või selle kasutamine üldse keelata. Siiski võivad riigisisese õigusega kehtestatud sisetehingu eeldused olla EK praktika ja direktiivi 2014/24/EL artikliga 12 võrreldes rangemad, kuid mitte leebemad, kui direktiivi vastavas sättes. Riigihanke direktiivi eesmärk ja mõte ei saa olla kohustada liikmesriike sisetehinguid lubama, seda isegi juhul, kui need vastaksid direktiivis sätestatud tingimustele.

EK leidis 03.10.2019 otsuses nagu Eesti, et liidu õigus ei takista liikmesriigil kehtestada täiendavaid tingimusi, mis piiravad ametiasutuste võimalust sõlmida sisetehingust hankelepinguid. Eelduseks on, et need tingimused on kooskõlas liidu õiguse aluspõhimõtetega, nagu võrdne kohtlemine, läbipaistvus ja proportsionaalsus.

6) C-511/18 ja C-512/18 French Data Network jt (sideandmete kasutamine) – pooleliolev

Prantsusmaa kõrgeim kohus esitas EK-le küsimused, millega soovitakse teada, kas liidu õigusega on kooskõlas elektrooniliste sideteenuste operaatoritele ja pakkujatele pandud üldine kohustus

säilitada liiklus- ja asukohaandmeid. Seda eriti riikliku julgeoleku tagamise eesmärki arvestades. Lisaks palus Prantsusmaa kohus EK-l anda hinnang kindlaksmääratud isikute liiklus- ja asukohaandmete reaajas kogumisele (jälitustegevus) ning isikute teavitamisele nende kohta kogutud liiklus- ja asukohaandmete kasutamise korral.

Eesti esitas 10.12.2018 EK-le seisukoha, et riigi julgeoleku tagamisega seotud tegevused ei ole liidu õiguse kohaldamisalas. Juhul kui kohus peab riigi julgeoleku tagamiseks võetud meetmeid sellisteks, mis kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse, on eelotsusetaotluses välja toodud meetmed Eesti arvates liidu õigusega kooskõlas. Sideandmete säilitamisega seotud riive on eesmärgipärane, vajalik ning proportsionaalne, kui ette on nähtud kindlad juurdepääsureglid ja tagatised andmesubjektide õiguste kaitseks. Üheks selliseks tagatiseks on asjasse puutuva isiku teavitamine, kui see pädevate ametiasutuste poolt läbi viidavat uurimist enam kahjustada ei saa. Siiski ei ole teavitamiskohustus absoluutne, see tähendab, et teavitamine ei ole ainus sobilik meede, mis kindlustaks andmete kogumise õiguspärasuse. Eesti märkis ka, et liidu õigusega on kooskõlas sellised riigisisised meetmed nagu kindlaksmääratud isikute kohta liiklus- ja asukohaandmete kogumine reaajas, samuti eeldusel, et põhiõiguste kaitseks on võetud piisavad tagatised.

7) C-520/18 Ordre des barreaux francophones et germanophone (sideandmete kasutamine)
– pooleliolev

Belgia kohus esitas EK-le küsimused, millega soovib teada, kas liidu õigusega on kooskõlas elektrooniliste sideteenuste operaatoritele ja pakkujatele ette nähtud üldine kohustus säilitada liiklus- ja asukohaandmeid, kui sideandmete säilitamise eesmärk ei ole ainult raskete kuritegude uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine, vaid ka riigi julgeoleku, territooriumi ja avaliku julgeoleku kaitse tagamine ning muude kui raskete kuritegude uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine. Seda juhul, kui riigisisises õiguses on ette nähtud andmete säilitamisele ja andmetele juurdepääsuks täpselt kindlaksmääratud tagatised.

Eesti esitas 05.12.2018 EK-le seisukoha, et üldine säilitamiskohustus on kooskõlas liidu õigusega, kui põhiõiguste kaitse on tagatud selgete juurdepääsureeglite kehtestamisega. Säilitamiskohustuse eesmärk on olulise avaliku ülesande täitmine, sealhulgas turvalisuse, avaliku korra ja riigi julgeoleku kaitse. Eesti hinnangul ei ole sideandmete säilitamisel võimalik säilitatavate andmete mahtu või puudutatud seadmete ringi piiritleda ilma, et see tooks kaasa kriminaalmenetluse edukuse vähenemise ning seega mõjutaks negatiivselt ühiskonna õiglus- ja turvatunnet.

8) C-743/18 Elme Messer Metalurgs (finantskorrektsioonid) – pooleliolev

Läti kohus esitas EK-le küsimuse, kuidas arvestada EL toetuste tagasinõudmisel olukorda, kus toetuse saaja ei suuda saavutada asjaomasel ajavahemikul ette nähtud käibe taset põhjusel, et sel ajal tema ainsa partneri äritegevus peatati või äripartner muutus maksejõuetuks. Pole selge, mil määral saab toetuse saajast mitteolenevatel põhjustel täitmata eesmäärke pidada toetuse saaja tegevuseks või tegevusetuseks, mis võib kaasa tuua toetuse tagasinõudmise.

Eesti esitas 01.04.2019 EK-le kirjaliku seisukoha ning osales 11.12.2019 toimunud istungil. Eesti leidis, et esmalt on oluline toetuse saaja tegevuse või tegevusetuse tuvastamiseks välja selgitada, millised olid toetuse saajal lasuvad selged kohustused toetuse saamiseks ja säilitamiseks. Juhul kui toetuse saaja täidab oma kohustusi nõuetekohase hoolsusega, siis ei pruugi tema äripartneri

pankroti tõttu saavutamata jäänud eesmärgid kaasa tuua finantskorrektsiooni, millega nõutakse kogu toetuse summa tagasi, vaid toetuse tagasinõudmisel tuleb hinnata nõude proportsionaalsust.

9) C-89/19 kuni 91/19 Rieco (riigihanked) – pooleliolev

Itaalia kohus esitas EK-le küsimuse selle kohta, kas liidu õigus annab liikmesriigi hankijale õiguse sisetehingut alati kasutada või kas liikmesriik saab seda õigust riigisisese õigusega keelata või piirata. Teisisõnu, kas liidu õigus annab liikmesriigi hankijale õiguse nõuda liikmesriigilt sisetehingu kasutamise võimaldamist riigihangete direktiivis 2014/24/EL (riigihangete kohta) sätestatud tingimustel.

Eesti esitas 31.05.2019 EK-le seisukoha, et sisetehingute lubamine või mittelubamine on liikmesriikide otsustada ja liidu õigus ei saa liikmesriike kohustada sisetehinguid lubama.

10) C-272/19 Land Hessen (kohtute sõltumatus) – pooleliolev

Hesseni kohus esitas EK-le küsimused, mis muu hulgas käsitlevad seda, kas teda ennast saab pidada sõltumatuks kohtuks liidu õiguse kohaselt. Nimelt toob Saksamaa kohus välja, et kohtud peavad olema sõltumatud igasugusest välisest (riigi või liidumaade) otsesest või kaudsest mõjust. Siiski kehtestab Hesseni liidumaal kohtute välis- ja sisekorralduse eeskirjad justiitsministeerium ning ministeeriumi vahendusel pakutakse kohtutele ka IT-teenuseid, mille kaudu on haldusasutusel lõppastmes juurdepääs kõigile kohtu andmetele. Seega ei pruugi kohtud olla niivõrd sõltumatud, et saaksid oma kohustusi täita ilma välise mõjuta.

Eesti esitas EK-le 20.07.2019 seisukoha vaid selle küsimuse kohta, mis käsitleb kohtu sõltumatust tulenevalt sellest, et kohtutele osutatakse IT-teenust justiitsministeeriumi kaudu. Eesti märkis, et ainuüksi kohtute IT-süsteemi haldamine ning selleks vahendite eraldamine ei sea kahtluse alla kohtute sõltumatust. Nimelt tuleb hinnata kohtute sõltumatust mõjutada võivaid asjaolusid kogumis.

11) C-387/19 RTS infra (hankemenetlusest kõrvaldamine) – pooleliolev

Belgia kohus esitas EK-le küsimuse, kas direktiiviga 2014/24/EL (riigihangete kohta) on vastuolus tava, mille kohaselt peab ettevõtja esitama hankemenetluses tõendi oma usaldusvääruse tõendamiseks võetud meetmete kohta omal algatusel.

Eesti esitas 06.09.2019 EK-le seisukoha, et riigihangete direktiiviga on jäetud liikmesriikide pädevusse kehtestada menetlusnormid selleks, kuidas toimub heastamise tõendite esitamine. Riigihangete direktiiviga on kooskõlas, kui liikmesriik kohustab hankijat riigisisese õiguse või tavaga esitama tõendeid oma usaldusvääruse kohta hankija enda algatusel.

12) C-429/19 Remondis (riigihanked) – pooleliolev

Saksamaa kohus esitas küsimuse selle kohta, kas direktiivi 2014/24/EL (riigihangete kohta) artikli 12 lõike 4 punkti a tuleb tõlgendada nii, et koostööga on tegemist juba siis, kui enda haldusterritooriumil jäätmekäitluse eest vastutav avaliku sektori hankija ei täida riigisisese õigusega ainuisikuliselt talle pandud jäätmekäitlusülesannet, mille täitmiseks läheb vaja mitut tööetappi, täielikult ise, vaid tellib tasu eest ühe tööetapi teiselt temast sõltumatult avaliku sektori hankijalt, kes on samuti vastutav jäätmekäitluse eest enda haldusterritooriumil.

Eesti esitas 19.09.2019 EK-le seisukoha, et hankijate koostööga ei ole tegemist juba siis, kui ühe poole panus on üksnes rahaline. Vastasel juhul puudub mõistel „koostöö“ direktiivi 2014/24/EL artiklis 12 eriomane sisu, mis eristab hankijate koostööd kehtestavat või rakendavat lepingut tavapärasest riigihankelepingust.

13) C-476/19 Combinova (tollivõla kustutamine) – pooleliolev

Rootsi kohus esitas küsimuse, kuidas tõlgendada määruse (EL) 952/2013 (edaspidi *tolliseadustik*) artikli 124 lõike 1 punktis k sisalduvat mõistet „kasutamine“. Kas see võib tähendada, et toodet on töödeldud või rafineeritud eesmärgipäraselt tolli loa alusel, või seda, et toodet on kasutatud muul viisil, mis ei vasta tolli loas sätestatud tingimustele. Nimelt saab selle artikli kohaselt tollivõla lõpetada, kui tollile tõendatakse, et kaupa ei ole kasutatud ega tarbitud ja kaup on liidu tolliterritooriumilt välja viidud.

Eesti esitas 03.10.2019 EK-le seisukoha, mille kohaselt tähendab „kasutamine“, et toodet on kasutatud tolli loata ehk muuks otstarbeks ja muudeks toiminguteks kui need, milleks toll on loa andnud.

14) C-673/19 M e.a. (välismaalase väljasaatmine) – pooleliolev

Madalmaade kohus küsis EK-lt, kas direktiiviga 2008/115/EÜ (ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel) on vastuolus, kui välismaalane, kellele on mõnes muus liidu liikmesriigis antud rahvusvaheline kaitse, peetakse liikmesriigi õigusaktide alusel kinni eesmärgiga ta asjaomasesse muusse liikmesriiki välja saata, kui sellega seoses nõutakse kõigepealt lahkumist selle liikmesriigi territooriumile, kuid tagasisaatmisotsust ei ole väljastatud.

Eesti esitas 27.12.2019 EK-le seisukoha, et liidu õiguse kohaselt on liikmesriikidel õigus piirata kolmanda riigi kodaniku, kellele teine liikmesriik on andnud elamisloa, viibimise õigust oma territooriumil ja kohustada teda lahkuma. Liikmesriikidel on ka õigus riigisiseses õiguses sätestada, millises vormis nõutakse välismaalase riigist lahkumist. Direktiivi 2008/118/EÜ kohast tagasisaatmisotsust ei pea selliste välismaalaste suhtes tegema, sest tagasisaatmisotsus tehakse juhul, kui kolmanda riigi kodanikku kohustatakse lahkuma Schengeni alalt.

1.3. ARVAMUSED

A-1/17 CETA – lõpetatud

Belgia valitsus esitas EK-le küsimuse selle kohta, kas EL-Kanada laiaulatuslikus majandus- ja kaubanduslepingus (CETA) sisalduv investori ja riigi vaheline investeringuvaidluste lahendamise kord on kooskõlas EL õigusega.

Eesti esitas 19.01.2018 EK-le seisukoha, et CETAs sätestatud investori ja riigi vaheliste investeringuvaidluste lahendamise kord on kooskõlas ELK ainupädevusega anda liidu õiguse kohta lõplikke tõlgendusi ning kord ei riku liidu õiguse ühetaolise ja järjekindla tõlgendamise aluspõhimõtet. Samuti leidis Eesti, et CETAs on tagatud kooskõla võrdse kohtlemise põhimõttega, õigusega pöörduda kohtusse ning kohtute sõltumatuse nõudega.

EK leidis 30.04.2019 arvamuses nagu Eesti, et CETAgas kavandatud investori ja riigi vaheliste investeeringuvaidluste lahendamise kord on kooskõlas liidu esmase õigusega, täpsemini liidu õiguskorra autonoomiaga, võrdse kohtlemise üldpõhimõtte ja tõhususe nõudega ning õigusega pöörduda sõltumatusse kohtusse.

II OSA ÜLEVAADE EESTI VASTU ALGATATUD RIKKUMISMENETLUSTEST

Komisjon valvab EL õiguse ülevõtmise ja rakendamise järele. Üheks järelevalve viisiks on rikkumismenetlus, mille komisjon võib algatada EL toimimise lepingu artikli 258 alusel, kui tema hinnangul liikmesriik ei ole täitnud aluslepingutest tulenevat kohustust. Sellised rikkumismenetlused jagunevad laadilt kaheks: direktiivide mitteõigeaegset ülevõtmist puudutavad rikkumismenetlused ning direktiivide mittenõuetekohast ülevõtmist ja aluslepingute või muude EL õigusaktide sisulist rikkumist puudutavad menetlused (teisisõnu sisulised rikkumismenetlused).

Rikkumismenetluse algatamiseks saadab komisjon liikmesriigile ametliku kirja, millele võib järgneda komisjoni põhjendatud arvamus juhul, kui liikmesriik ei suuda oma vastuses ametlikule kirjale näidata või komisjoni veenda, et rikkumist tegelikult ei ole või see on kõrvaldatud. Kui põhjendatud arvamusel vastamise tähtajal rikkumine komisjoni arvates kestab, võib ta esitada hagi EK-sse tuvastamiseks EL õiguse rikkumise liikmesriigi poolt.

Direktiivi mitteõigeaegse ülevõtmise rikkumismenetluses on komisjonil EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 kohaselt õigus lisaks rikkumise tuvastamisele kohe nõuda liikmesriigile trahvi määramist. Sisulistes rikkumismenetlustes seda võimalust ei ole. Üksnes juhul, kui liikmesriik rikkumist tuvastava kohtuotsuse järel võimalikult kiiresti vastuolu EL õigusega ei kõrvalda, võib komisjon EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 2 alusel uues kohtumenetluses pärast ametliku kirja etappi nõuda liikmesriigile trahvi määramist põhisumma või karistusmaksena.

Oluline on aga teada, et tulenevalt komisjoni hiljutisest otsusest⁴ muuta trahvide nõudmise praktikat, nõuab ta edapidi direktiivide mitteõigeaegse ülevõtmise korral kohtusse pöördumisel lisaks karistusmaksale alati ka põhisummat. Seepärast jätab ta hagi tagasi võtmata ning jätkab trahvi (põhisumma) nõudmist ka juhul, kui liikmesriik on väidetava rikkumise kohtumenetluse ajal lõpetanud. Lisaks on praegustest kogemustest näha, et komisjon analüüsib asjades, kus ülevõtmisega hilinemise tõttu on rikkumismenetlus juba algatatud, ülevõtmismeetmeid väga hoolikalt, hinnates nende nõuetekohasust ehk viies läbi olemuslikult sisulist rikkumismenetlust. See annab komisjonile võimaluse olemuslikult sisulises rikkumismenetluses trahvi nõuda juba kohe, esimeses kohtumenetluses.

Eelneva puhul tuleb silmas pidada, et komisjonil ei ole ühtegi tähtaega, mille jooksul ta peab rikkumismenetluse kas lõpetama või kohtusse pöörduma. Nii mõnegi mitteõigeaegset ülevõtmist puudutava rikkumismenetluse puhul on komisjon menetluse lõpetanud alles aasta või isegi kaks pärast direktiivi ülevõtva seaduse jõustumist. Samuti on endiselt pooleli mitu rikkumismenetlust, kus Eesti on komisjoni ülevõtmisest teavitanud ja direktiive ülevõtvad seadused lausa 2017. või siis 2019. aasta jooksul jõustunud.

⁴ Komisjoni 21. detsembri 2016 [teatis](#) „ELi õigus: parema kohaldamisega paremad tulemused“, ELT C 18, 19.01.2017, lk 10–20.

Alates Eesti ühinemisest EL-iga on komisjon 31.12.2019 seisuga Eesti vastu EL toimimise lepingu artikli 258 alusel kokku algatanud 478 rikkumismenetlust. 2019. aasta jooksul suutsime eduka lõpuni viia 22 rikkumismenetlust. Uusi menetlusi algatas komisjon Eesti suhtes 25. Eelneva aastaga võrreldes on uusi menetlusi tunduvalt rohkem (2018. aastal algatati 11 menetlust).

31.12.2019 seisuga on Eesti suhtes pooleli kokku 30 rikkumismenetlust, millest 11 on seotud direktiivide ülevõtmise hilinemisega ja 19 mittenõuetekohase ülevõtmise või rakendamisega. Seda on samas suurusjärgus kui eelnevatel aastatel. Märkimisväärne on siiski, et komisjon algatas 16 uut sisulist rikkumismenetlust (aastatel 2014–2018 algatati neid kokku 15) ning pooleli on viimase viie aasta võrdluses rekordarv (19) sisulisi rikkumismenetlusi (2018. aastal oli sisulisi rikkumismenetlusi pooleli 11). Algatatud ja lõpetatud rikkumismenetluste suhtarv, samuti see, et paljud vajalikud seadused on vastu võetud, ent asjakohaseid rikkumismenetlusi ei ole veel lõpetatud, viitab, et tegemist ei ole mitte poliitiliste ega sisuliste probleemidega, vaid endiselt pigem inim- ja ajaressursi planeerimise küsimusega.

Järgnevalt käsitletakse esimeses alajaotuses 2019. aastal Eesti suhtes pooleli olnud direktiivide mitteõigeaegset ülevõtmist puudutavaid rikkumismenetlusi ja teises alajaotuses sama perioodi sisulisi rikkumismenetlusi.

2.1. DIREKTIIVIDE MITTEÕIGEAEAGNE ÜLEVÕTMINE

2.1.1. Pooleliolevad rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades (11)

Rikkumismenetlus 2017/0335 (MKM) – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/47/EL, milles käsitletakse liidus liiklevate ärilisel otstarbel kasutatavate sõidukite tehnokontrolli ja -ülevaatust. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud liiklusseaduse, liikluskindlustuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadusega, mis jõustus 01.09.2017, ning majandus- ja kommunikatsiooniministri 15. detsembri 2011. aasta määruse nr 114 „Politseiametniku poolt liiklusjärelevalve käigus sõiduki tehnonõuetele vastavuse kontrollimise ulatus ja kord“ muutmise määrusega, mis jõustus 01.09.2017.

Rikkumismenetlus 2018/0153 (SIM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2016/681, mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle politsei ja piirivalve seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 15.02.2019.

Rikkumismenetlus 2018/0331 (JUM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/541, terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle karistusseadustiku, ohvriabi seaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 14.01.2019.

Rikkumismenetlus 2019/0187 (RAM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/828, millega muudetakse direktiivi 2007/36/EÜ seoses aktsionäride pikaajalise kaasamise soodustamisega.

Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse Eesti õigusesse üle väärtpaberituru seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 14.12.2019.

Rikkumismenetlus 2019/0188 (RAM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/1852 maksuvaidluste lahendamise mehhanismide kohta Euroopa Liidus. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse Eesti õigusesse üle maksukorralduse seaduse, kohtute seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 15.11.2019.

Rikkumismenetlus 2019/0189 (MKM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2018/1846, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/68/EÜ (ohtlike kaupade siveveo kohta) lisasid, et võtta arvesse teaduse ja tehnika arengut. Eesti vastas komisjonile, et direktiivis viidatud rahvusvaheliste kokkulepete muudatused on üle võetud autoveoseaduse § 35 lõikega 1 ja raudteeseaduse § 66 lõikega 2, mis kohustavad järgima rahvusvaheliste kokkulepete nõudeid, mis eeldab iseenesestmõistetavalt praegu kehtiva versiooni kohaldumist ja selle järgimise kohustust. Eesti leidis, et otseviide on piisav direktiivi nõuete täitmiseks.

Rikkumismenetlus 2019/0270 (JUM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/1371, 5. juuli 2017, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seadusega (Euroopa Liidu finantshuvide kaitse direktiivi ja alaealiste menetlusõiguste direktiivi ülevõtmine). Muudatused jõustusid 30.12.2019.

Rikkumismenetlus 2019/0315 (KEM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeringuid ning otsust (EL) 2015/1814. Eesti vastas, et direktiiv on üle võetud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 01.01.2020.

Rikkumismenetlus 2019/0316 (MKM) – ametliku kirja faasis – komisjoni rakendusdirektiiv (EL) 2018/1581, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2009/119/EÜ seoses varude säilitamise kohustuste arvutamise meetodiga. Eesti vastas, et direktiiv võetakse üle vedelkütusevaru seaduse muutmise seadusega, mis võetakse vastu eeldatavasti 2020. aasta I kvartali jooksul.

Rikkumismenetlus 2019/0317 (MEM) – ametliku kirja faasis – komisjoni direktiiv (EL) 2019/782, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/128/EÜ seoses ühtlustatud riskinäitajate kehtestamisega. Eesti vastas, et direktiiv võetakse üle taimekaitseseaduse, riigilõivuseaduse, taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse ning mahepõllumajanduse seaduse muutmise seadusega, mis võetakse vastu eeldatavasti 2020. aasta I poolaasta jooksul.

Rikkumismenetlus 2018/0330 (SIM) – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv (EL) 2017/853, millega muudetakse nõukogu direktiivi 91/477/EMÜ relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on osaliselt riigisisese õigusesse üle võetud, eelkõige relvaseaduse 01.07.2018 ja 01.01.2019 jõustunud muudatustega, siseministri 28. septembri 2018. aasta määrusega nr 23 „Teenistus- ja tsiviilrelvade registri põhimäärus“ ning Vabariigi Valitsuse 3. jaanuari 2019. aasta määrusega nr 1 „Tulirelva, tulirelva oluliste osade, akustilise

relva, laskekõlbmatu relva ja laskemoona markeerimise nõuded“. Direktiivi täielikuks ülevõtmiseks on välja töötatud relvaseaduse muudatused, mis on plaanis esitada kooskõlastamisele 2019. aasta esimeses kvartalis. 25.07.2019 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjoni sisulistele etteheidetele, lubas muuta direktiivi ülevõtvat eelnõu ja selgitas, et direktiivi täielik ülevõtmine on kavandatud relvaseaduse, riigilõivuseaduse ja strateegilise kauba seaduse muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 01.03.2020.

2.1.2 Lõpetatud rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades (14)

Rikkumismenetlus 2015/0397 (SIM) – ametliku kirja faasis – direktiiv 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Seadus jõustus 01.05.2016. Komisjon lõpetas 25.07.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2016/0619 (RAM) – ametliku kirja faasis – rakendusdirektiiv (EL) 2015/2392, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 596/2014 seoses selle määruse tegelikust või võimalikust rikkumisest pädevatele asutustele teatamisega. Eesti vastas komisjonile, et rakendusdirektiiv võetakse üle väärtpaberituruseaduse ja Finantsinspektsiooni seaduse muutmise seadusega. Lisaks on plaanis vastu võtta rahandusministri määrus „Nõuded teavituste vastuvõtmiseks ning tagasiside ja selgituste andmiseks kasutatavate suhtluskanalitele, teavituste vastuvõtmisele, säilitamisele ning andmete konfidentsiaalsuse tagamisele“. Seaduste muudatused ja rahandusministri määrus jõustusid 17.04.2017. Komisjon lõpetas 06.06.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2017/0069 (SOM) – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/112/EL, millega rakendatakse Euroopa Siseveetranspordi Liidu (EBU), Euroopa Kiprite Liidu (ESO) ja Euroopa Transporditöötajate Föderatsiooni (ETF) vahel sõlmitud kokkulepe, milles käsitletakse töötaja korralduse teatavaid aspekte siseveetranspordi sektoris. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võeti üle meretöö seaduse ja töötajate ülehenduselise kaasamise seaduse muutmise seadusega, mis jõustus 11.03.2017. Komisjon lõpetas 06.06.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2017/0334 (MKM) – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/45/EL, milles käsitletakse mootorsõidukite ja nende haagiste korralist tehnoulevaatust. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud liikluseaduse, liikluskindlustuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadusega, mis jõustus 01.09.2017, ning majandus- ja taristuministri 28. augusti 2017. aasta määrusega nr 47 „Tehnonõuetele vastavuse kontrolliga seonduvate määruste muutmise määrus“, millega muudeti majandus- ja kommunikatsiooniministri määrust nr 77 „Mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuetele vastavuse kontrollimise tingimused ja kord“. Muudatused jõustusid 04.07.2017. Komisjon lõpetas 10.04.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2017/0456 (RAM) – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle väärtpaberituruseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 03.01.2018. Komisjon lõpetas 10.10.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2017/0457 (RAM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2016/1034, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle väärtpaberituru seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 03.01.2018. Komisjon lõpetas 10.10.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2017/0458 (RAM) – ametliku kirja faasis – komisjoni delegeeritud direktiivi (EL) 2017/593, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/65/EL seoses kliendi finantsinstrumentide ja vahendite kaitsmisega, tootejuhtimise kohustuste ja normidega, mida kohaldatakse teenustasu, vahendustasu või mis tahes muu rahalise või mitterahalise hüve maksmise või saamise suhtes. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle väärtpaberituru seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 03.01.2018. Komisjon lõpetas 24.01.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2018/0152 (JUM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle isikuandmete kaitse seadusega. Isikuandmete kaitse seadus jõustus 15.01.2019. Komisjon lõpetas 10.04.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2018/0154 (JUM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2016/943, milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse eelnõuga. Seadus jõustus 17.12.2018. Komisjon lõpetas 25.07.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2018/0329 (JUM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/1564, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude kaitstud objektide teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on riigisisesse õigusesse üle võetud autoriõiguse seaduse muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 28.11.2018. Komisjon lõpetas 07.03.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2019/0034 (KEM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/845, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/56/EÜ merestrategie teatavate elementide soovitusliku nimekirja osas. Eesti vastas, et direktiiv on täielikult üle võetud veeseadusega. Veeseaduse lõppu lisatud direktiivile viitav normitehniline märkus jõustus 04.03.2019. Komisjon lõpetas 06.06.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2019/0110 (JUM) – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2015/2436, kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud kaubamärgiseaduse, tööstusomandi õiguskorralduse aluste seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega ning nelja asjakohase justiitsministri määruse muutmise määrusega.

Seaduste muudatused jõustusid 01.04.2019 ning määruste muudatused 15.04.2019. Komisjon lõpetas 25.07.2019 menetluse.

Rikkumismenetlus 2015/0396 (SIM) – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta. 23.11.2015 vastas Eesti ametlikule kirjale, et direktiiv on ülevõtmisel. 10.02.2016 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega, mis jõustus 01.05.2016. Komisjon lõpetas menetluse 25.07.2019.

Rikkumismenetlus 2017/0333 (RAM) – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse uue redaktsiooniga. Uus seadus jõustus 01.01.2018. Eesti sai 08.11.2018 samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et ei nõustu etteheidetega ning leiab, et direktiiv on täielikult üle võetud. Komisjon lõpetas menetluse 27.11.2019.

2.2. SISULISED RIKKUMISMENETLUSED

2.2.1. Pooleliolevad sisulised rikkumismenetlused (19)

Rikkumismenetlus 2011/2011 (MKM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 15.03.2011 ametlikus kirjas, et Eesti Vabariigi valitsuse ja Venemaa Föderatsiooni valitsuse vahelise lennunduskokkuleppega Venemaa Föderatsiooni suhtes rahvusvahelisi kohustusi võttes ja neid jätkuvalt kehtivaks tunnistades ei ole Eesti täitnud EL õigusest tulenevaid kohustusi. Eesti tunnistas vastuses vajadust viia lennunduskokkulepe vastavusse EL õigusega. Eesti on avaldanud soovi pidada Venemaa Föderatsiooniga selleteemalisi läbirääkimisi. Nii nagu eelnevatel aastatel ei ole selles rikkumismenetluses ka 2019. aastal edasiminekuid olnud.

Rikkumismenetlus 2018/2028 (KEM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 18.05.2018 ametlikus kirjas, et Eesti ei täida direktiivist 2011/170/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohtuks käitlemiseks, tulenevaid kohustusi. Komisjoni etteheited puudutasid riikliku raamistiku rahaliste vahendite olemasolu ja riikliku programmi sisu nõuete ebakorrektselt kajastamist Eesti kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklikus programmis, mis hõlmab 35 aasta tegevust kuni aastani 2050.

Eesti nõustus, et riiklikus programmis ei ole üldkulude hindamisel komisjoni viidatud kulused kajastatud ning puudub asjakohane detailne rahastamiskava koos ajakavaga. Direktiivi nõuete täitmiseks täiendatakse riikliku programmi üldkulude hinnanguga ning lisatakse dokumendid olemasolevate rahaliste garantiide kohta ja ajakavas ettenähtud tegevuste kulude katmiseks vajalike vahendite planeerimise kohta. Samuti nõustus Eesti, et riikliku programmi sisus on puudusi. Direktiivi nõude täitmiseks täiendatakse riikliku programmi tulemusnäitajatega, mis võimaldavad hinnata tegevuste elluviimist, samuti ajakohastatakse asjaomast tabelit kulude ajalise profiili osas. Selles rikkumismenetluses 2019. aastal edasiminekuid ei olnud.

Rikkumismenetlus 2018/2114 (KEM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 08.06.2018 ametlikus kirjas, et Eesti ei täida direktiivist 2011/170/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohtuoks käitlemiseks, tulenevaid kohustusi. Komisjoni seisukoha järgi ei ole Eesti õigusaktidega tagatud, et pädeval asutusel oleks piisavalt inimressursse ja rahalisi vahendeid ning et kiirgustegevusloa omajal oleks piisavalt inimressursse. Lisaks ei ole komisjoni arvates Eesti üle võtnud nõuet, et radioaktiivsete jäätmete käitlemise eri etappide kõik osalised töötajaid koolitaksid ja välja õpetaksid, ning nõuet tegeleda uurimis- ja arendustööga.

Eesti komisjoni etteheidetega ei nõustunud. Eesti leidis, et Keskkonnaministeeriumile koos allasutuste Keskkonnaameti ja Keskkonnainspektsiooniga on tagatud rahalised vahendid ja inimressursid, mis on vajalikud nende kohustuste täitmiseks. Kiirgusseadusega on tagatud, et kiirgustegevusloa omaja käsutuses on piisavalt inimressursse.

Eesti leidis, et radioaktiivsete jäätmete tekitajad ning muud avaliku või erasektori asutused, kes osalevad radioaktiivsete jäätmete käitlemise eri etappides, on kiirgustegevusloa omajad. Seega kohaldub neile kiirgusseadusest tulenev koolitamise nõue. Radioaktiivsete jäätmete vastutustundliku ja ohutu käitlemise valdkondlikeks teadus- ja arendusprogrammideks on „Kiirgusohutuse riiklik arengukava“, „Radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklik tegevuskava“ ning nende rakendusplaanid. „Kiirgusohutuse riiklikus arengukavas“ käsitletud valdkonnad ja nendes tuvastatud probleemkohad on tervikuna aluseks riikliku kiirgusalase teadus- ja arendustegevuse planeerimisel. Selles rikkumismenetluses 2019. aastal edasiminekuid ei olnud.

Rikkumismenetlus 2018/2168 (HTM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 19.07.2018 ametlikus kirjas, et Eesti ei täida direktiivist 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta, mida on muudetud direktiiviga 2013/55/EL, tulenevaid kohustusi. Komisjoni leidis, et Eesti ei täida direktiivis sätestatud nn läbipaistvusmenetlust ja kõigi liikmesriikide reguleeritud kutsealade vastastikust haldamist ning sellega kaasnevaid mitmeid aruandekohustusi. Eesti tunnistas, et direktiivis sätestatud läbipaistvuskohustuste täitmisel esineb teatavaid puudujääke ja lubas puudused kõrvaldada 2018. aasta lõpuks.

Hoiatusmehhanismi puudutavate etteheidetega Eesti ei nõustunud ning leidis, et hoiatusmehhanism on üle võetud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse ning haldusmenetluse seaduse ja halduskohtumenetluse seadustikuga. Eesti ei nõustunud ka komisjoni hinnanguga, et direktiivis sätestatud osalist juurdepääsu kasutatavate kutsetöötajate kohustus teenuse kasutajat oma kutsetegevuse ulatusest selgelt teavitada on üle võtmata.

08.03.2019 sai Eesti täiendava ametliku kirja, kus komisjon esitas lisaküsimusi hoiatusmehhanismi rakendamise kohta tervishoiuteenuse osutamisel ning leidis, et Eesti ei rakenda hoiatusmehhanismi nõuetekohaselt. Eesti komisjoni seisukohaga ei nõustu ja selgitas, et Eestis saab füüsilisele isikule reguleeritud ametikohal või kutsealal tegutsemise keelu või ajutise piirangu seada ainult kohus ja hoiatusmehhanismi rakendamine on võimalik vaid jõustunud kohtuotsuse alusel.

Rikkumismenetlus 2018/2340 (MKM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 25.01.2019 ametlikus kirjas, et Eestis ei kohaldata õigesti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012.

aasta direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ. Komisjoni etteheiteid puudutasid keskvalitsuse ostukohustust, energiaauditite tegemise kohustust ja näidislepingute kättesaadavust. Eesti nõustus komisjoni etteheidetega ja lubas puudused kõrvaldada 2019. aasta jooksul. Vabariigi Valitsuse 9. märtsi 2017 määruse nr 63 „Keskvalitsuse ostetavate toodete, teenuste ja energiatõhususe nõuded“ muudatused jõustusid 06.12.2019, energiamajanduse korralduse seaduse muudatused 22.11.2019. Näidislepingud on kättesaadaval Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehel.

Rikkumismenetlus 2018/2384 (HTM/MKM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 06.06.2019 ametlikus kirjas, et Eesti on jätnud täitmata direktiivist 2006/123/EÜ (teenuste kohta siseturul) ja direktiivist 2005/36/EÜ (kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta) tulenevad kohustused seoses ühtse kontaktpunkti toimimisega ning teabe kättesaadavuse ja veebimenetlustega. Komisjon märgib, et teenuste direktiivi ja kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi ning määruse (EL) nr 910/2014 (e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul) sätestatud kohustused, mis on seotud ühtse kontaktpunkti loomise ja haldamisega, on tulemuskohustused, mida Eesti ei ole täitnud.

Eesti ei nõustunud kahe komisjoni etteheitega. Eesti leidis, et Eestis on olemas õigusraamistik kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi artiklis 57 sätestatud kohustuste täitmiseks. Samuti on direktiividega nõutud menetlustele võimaldatud ligipääs vahemaa tagant ja elektrooniliste vahendite abil nii e-identimise kui ka ühtses kontaktpunktis esitatud e-posti aadresside kaudu.

Ülejäänud etteheidetega Eesti nõustus, lubas kontrollida ühtset kontaktpunkti ning kõrvaldada ametlikus kirjas välja toodud puudused seoses ühtse kontaktpunkti toimimisega ning teabe kättesaadavuse ja veebimenetlustega hiljemalt 31.12.2019.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2019/2093 (KEM/MKM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 25.07.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole võtnud vastu kõiki direktiivi (EL) 2015/1513 (millega muudetakse direktiivi 98/70/EÜ bensiini ja diislikütuse kvaliteedi kohta ning direktiivi 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta) ülevõtmise meetmeid ja/või ei ole nendest teatanud. Eesti nõustus, et direktiivi 2009/28/EÜ muudatuste täielikuks ülevõtmiseks on vaja muuta kehtivaid õigusakte (keskkonnaministri ning majandus- ja taristuministri määrust ning majandus- ja taristuministri käskkirja). Majandus- ja taristuministri määruse ja käskkirja muudatused on jõustunud. Keskkonnaministri määrus on muutmisel.

Eesti ei nõustunud, et direktiivi 98/70/EÜ muudatus ei ole õigesti üle võetud. Atmosfääriõhu kaitse seaduse § 123³ lõigetega 1 ja 2 on tagatud, et tarnija on kohustatud raporteerima transpordisektorisse tarnitud kütusest ja energiast ning selle kohta käivast informatsioonist iga kuu ning keskkonnaministri 02.10.2017 määruse nr 41 „Täpsustatud nõuded kasvuhoonegaaside mahu aruande andmete koosseisule, tarnitud kütuste ja energia olelusringi jooksul tekkivate kasvuhoonegaaside heite mahukuse arvutusmeetodi, kütuse alusstandardi, kasvuhoonegaaside heite mahukuse vähendamise arvutamise ning aruande esitamise kord“ § 5 lõiked 3 ja 4 kohustavad tarnijaid esitama kõiki aruande vormil nõutud andmeid.

Rikkumismenetlus 2019/2101 (JUM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 25.07.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole täielikult üle võtnud direktiivi 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JHA, mitmeid sätteid. Eesti komisjoni seisukohaga ei nõustunud ning vastas, et direktiiv on kriminaalmenetluse seadustiku ja ohvriabi seadusega täielikult üle võetud.

Rikkumismenetlus 2019/2109 (KEM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 25.07.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole korrektselt üle võtnud direktiivi 2011/92/EL, teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta, mida on muudetud direktiiviga 2014/52/EL mitmeid sätteid. Enamiku komisjoni etteheidetega Eesti ei nõustunud. Eesti nõustus osaliselt vaid kahe komisjoni etteheitega. Puuduste kõrvaldamiseks lubas Eesti hiljemalt 1. juuliks 2020 muuta keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadust ning Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määrust nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muudatused jõustusid 01.01.2020.

Rikkumismenetlus 2019/2166 (RAM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 25.07.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole korrektselt üle võtnud direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta, mida on muudetud direktiiviga 2014/51/EL seoses Euroopa Järelevalveasutuse ja Euroopa Järelevalveasutuse volitustega, artikli 35 lõiget 6. Eesti rikkumist ei tunnistanud, kuid nõustus mitmeti mõistetavuse kõrvaldamiseks muutma kindlustustegevuse seaduse § 124 lõiget 3. Muudatus jõustus 14.12.2019.

Rikkumismenetlus 2019/2173 (SIM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 25.07.2019 ametlikus kirjas, et direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, artikli 10 lõike 1 punktid a–e ei tundu olevat üle võetud. Eesti komisjoni seisukohaga ei nõustunud ja selgitas, kuidas on nimetatud säte välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadusesse üle võetud.

Rikkumismenetlus 2019/2229 (JUM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 11.10.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole nõuetekohaselt üle võtnud laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust käsitleva direktiivi 2011/93/EL teatud sätteid. Eesti ei nõustunud komisjoni seisukohaga, et Eesti ei ole õigesti üle võtnud direktiivi sätteid, mis sisaldavad lasteporno ja pornograafilise etteaste mõisteid. Lisaks leidis Eesti, et on nõuetekohaselt reguleerinud karistusseadustiku §-des 133, 175, 202 ja 394 olukordi, kus isik teenib majanduslikku kasu lapse osalemisest pornograafilises etteastes või lasteprostitutsioonis. Ka ei nõustunud Eesti, et direktiivi artikli 20 lõike 3 punkt f ei ole nõuetekohaselt üle võetud, sest kriminaalmenetluse seadustiku § 38 lõike 5 punktis 3 ei ole sätestatud piiranguid täiskasvanute suhtes, kes võivad saata last kriminaaluurimise käigus toimuvatel vestlustel. Eesti nõustus komisjoni seisukohaga, et direktiivi artikli 20 lõike 3 punkt e ei ole nõuetekohaselt üle võetud, kuna risküsitlemise keeld ja mitmekordse ülekuulamise vältimise nõue ei kohaldu selgelt 14–18-aastaste isikute puhul. Suurema õigusselguse huvides lubas Eesti seadust muuta.

Rikkumismenetlus 2019/2244 (RAM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 11.10.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiive 2014/23/EL (kontsessioonilepingute sõlmimise kohta), 2014/24/EL (riigihangete kohta) ja 2014/25/EL (milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid). Komisjon esitas Eestile 20 etteheidet, millest Eesti nõustus seitsmega. Puuduste kõrvaldamiseks koostatakse Rahandusministeeriumis riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis plaanitakse saata ministeeriumidele kooskõlastamiseks ja huvigruppidele arvamuse avaldamiseks 2020. aasta esimeses pooles.

Rikkumismenetlus 2018/2041 (KEM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 28.11.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole nõuetekohaselt üle võtnud mitmeid nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiivi 2013/59/Euratom (millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest) sätteid. Eesti ei nõustunud komisjoni seisukohaga ja esitas ülevõtmise meetmete täpsustatud loetelu.

Rikkumismenetlus 2019/2287 (KEM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 28.11.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiivi 2008/105/EÜ (mis käsitleb keskkonnakvaliteedi standardeid veepoliitika valdkonnas, mida on muudetud direktiiviga 2013/39/EL seoses veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainetega). Eesti nõustus, et direktiivi nõuetekohaseks ülevõtmiseks on vaja teha mõningaid muudatusi kolmes keskkonnaministri määruses. Muudatused on kavandatud jõustuma 01.07.2020.

Rikkumismenetlus 2019/2293 (MKM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 28.11.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole täitnud määruse (EL) 2016/426 (küttegaasi põletavate seadmete kohta) artikli 4 lõikest 1 tulenevat kohustust teavitada komisjoni ja teisi liikmesriike nende territooriumil kasutatavatest gaasiliikidest ja vastavatest küttegaasi toiterõhkudest. Eesti nõustus komisjoni etteheitega, et ametliku kirja saamise ajal ei olnud nõutud teavet veel edastatud. Eesti saatis nõutud teabe määruse (EL) 2016/426 II lisa kohasel vormil komisjonile 19.12.2019.

Rikkumismenetlus 2012/2242 (VM, SIM) – põhjendatud arvamuse faasis – komisjon saatis 17.10.2014 Eestile põhjendatud arvamuse, mille järgi ei ole Eesti õiguses ette nähtud süsteemi, millega rakendatakse viisaeskirjast tulenevat kohustust tagada õigus vaidlustada viisa andmisest keeldumine, selle tühistamine või kehtetuks tunnistamine kooskõlas EL õigusega, eelkõige viisaeskirjaga (määrusega (EÜ) nr 810/2009). Komisjoni arvates peab kolmanda riigi kodanikule olema viisa andmisest keeldumise otsuse vaidlustamisel tagatud õigus pöörduda viimases astmes kohtu poole, Eestis on võimalik esitada vaie aga ainult haldusorganile. Eesti vastas komisjonile, et kuivõrd viisa väljastamise menetluses on kohtuliku kontrolli õigus igal juhul piiratud, siis tagab Eestis kehtestatud vaidmenetlus edasikaebamise korra, mis on kooskõlas viisaeskirjaga, EL lepingu artikliga 19 ja harta artikliga 47. Seega oli Eesti arvates välismaalaste seaduses kehtestatud süsteem, mille kohaselt ei ole viisa andmisest keeldumise, selle tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsuse vaidlustamisel ette nähtud kohtusse pöördumise õigust, kooskõlas EL õigusega. Eesti rikkumismenetlus oli peatatud kuni otsuseni kohtuasjas C-403/16 El Hassani.

EK leidis 13.12.2017 otsuses C-403/16 erinevalt Eestist, et liidu õigus kohustab liikmesriike ette nägema viisa andmisest keeldumise otsuste vaidlustamise menetluse, mis peab teatavas

menetlusstaadiumis tagama kohtus vaidlustamise võimaluse. Menetluse üksikasjalikud eeskirjad tuleb kehtestada iga liikmesriigi õiguskorras, järgides võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtet.

21.12.2017 saatis komisjon Eestile kirja, milles palus edastada Eesti seaduse muudatused, millega viiakse Eesti seadus kooskõlla EK otsusega.

2018. aasta jooksul pidas Eesti komisjoniga kirjavahetust, milles andis ülevaate välismaalaste seaduse vajalike muudatuste väljatöötamisest ja menetlusest. 07.12.2018 vastas Eesti komisjonile, et Riigikogu jõuab välismaalaste seaduse muudatused eeldatavasti vastu võtta veebruaris 2019. 2019. aasta jooksul pidas Eesti jätkuvalt komisjoniga kirjavahetust välismaalaste seaduse muudatuste sisu ja vastuvõtmise ajakava teemal.

Rikkumismenetlus 2016/2043 (SIM) – põhjendatud arvamuse faasis – komisjon leidis 27.05.2016 ametlikus kirjas, et määrusega (EL) 2016/399 (edaspidi *Schengeni piirieskirjad*) on vastuolus tasu võtmine piiriületuse ootejärjekorras koha broneerimise ja ooteala kasutamise eest Eesti idapiiril. Komisjon leidis, et nõudes piiriületuse ootejärjekorras koha broneerimist ning võttes tasu broneerimise ja ooteala kasutamise eest, teeb Eesti täiendavat kontrolli või seab lisatingimusi välispiiri ületamisele. Eesti ei nõustunud komisjoni seisukohaga ja vastas, et sõidukite maanteepiiripunkti sisenemise korraldamine, piiriületuse ootejärjekorra pidamine ega nende teenuste eest tasu võtmine ei ole seotud välispiiri piiriületusmenetlusega Schengeni piirieskirjade mõistes. 25.01.2019 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse, milles komisjon leiab endiselt, et Eesti rikub Schengeni piirieskirjadest tulenevaid kohustusi. Eesti ei nõustu komisjoni seisukohaga. Oma vastuses täpsustas Eesti mitmeid asjaolusid ja selgitas veel kord piiriületuse liikluskorralduse õiguslikku regulatsiooni.

Rikkumismenetlus 2018/2288 (HTM) – põhjendatud arvamuse faasis – komisjon leidis 25.01.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei täida direktiivist 2005/36/EÜ (kutsevalifikatsioonide tunnustamise kohta) tulenevaid kohustusi. Eesti vaidles komisjonile vastu kolmes punktis. Eesti selgitas, et Eestis ei ole kehtestatud ühelgi kutsealal ei nõuet saada kutseorganisatsioonilt või -organilt tegevusluba või end selles registreerida või selle organisatsiooni või organi liikmeks olla ega ka nõuet registreerida riikliku sotsiaalkindlustusametis juures, seega ei ole vaja ka teenuseosutajaid nendest nõuetest vabastada. Samuti ei ole Eestis kehtestatud teenuseosutajatele riigisisese ametialase vastutuskindlustuse nõudeid. Eriarstiõppele kehtestatud tingimused on Eesti hinnangul täidetud sotsiaalministri määruse „Residentuuri raamnõuded ja residentuuri läbiviimise kord“ § 5 lõikes 3 nimetatud praktilise koolituse osana.

Ülejäänud etteheidetega (eriarstide, erihambaarstide ja arhitektide omandatud õiguste automaatne tunnustamine; perearstide erialakoolituse nõuded; hambaarstide omandatud eriõigused; pädeva asutuse kohustused dokumentide väljastamisel) Eesti nõustus ning lubas muuta ehitusseadustikku, välisriigi kutsevalifikatsiooni tunnustamise seadust ning asjasse puutuvaid sotsiaalministri määruseid.

28.11.2019 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse, kuna komisjon ei ole saanud lubatud muudatuste vastuvõtmise kohta mingit teavet. Eesti nõustub komisjoni etteheidetega ning on jätkuvalt valmis muutma asjasse puutuvaid riigisiseseid õigusakte. Ehitusseadustiku ja välisriigi kutsevalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise eelnõu on

koostamisel ja selle eeldatav jõustumise aeg on 01.07.2020. Sotsiaalministri 30. aprilli 2004. a määruse nr 42 „Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis omandatud kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide loetelu ja kvalifikatsiooni vastavuse hindamise kord“ muudatused on koostamisel ja võetakse vastu eeldatavasti 2020. aasta veebruari lõpuks. Tartu Ülikooli seaduse uus redaktsioon ja sotsiaalministri 17. detsembri 2019 määrus nr 70 „Residentuuri raamnõuded ja korraldamise tingimused“ jõustus 01.01.2020. Sellega on Eestis täidetud kõik direktiivis sätestatud perearsti praktilise koolituse kestusele esitatavad tingimused.

2.2.2. Lõpetatud sisulised rikkumismenetlused (8)

Rikkumismenetlus 2017/2072 (JUM/MKM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 18.05.2017 ametlikus kirjas, et Eesti on direktiivi 2009/72/EÜ (elektrienergia siseturu ühiseeskirjad) ja direktiivi 2009/73/EÜ (maagaasi siseturu ühiseeskirjad) mitu sätet ebaõigesti üle võtnud. Komisjoni etteheited puudutasid riigi reguleeriva asutuse sõltumatus tagamist, karistuste kehtestamist, riigi reguleeriva asutuse pädevust kiita heaks gaasi transiitvoo tariifid ja EL tarneettevõtjate Eesti äriregistris registreerimise kohustust. Eesti ei nõustunud kõigi etteheidetega, kuid vastas komisjonile, et suurema õigusselguse saavutamiseks täpsustas elektrituruseadust ja maagaasiseadust. Muudatused jõustusid 01.07.2017. Vabariigi Valitsuse seaduse muudatus, mille kohaselt teenistusliku järelevalve kord ei laiene Konkurentsiametile elektrituruseadusest ja maagaasiseadusest tulenevate ülesannete täitmisel, jõustus 22.12.2018. Komisjon lõpetas menetluse 07.03.2019.

Rikkumismenetlus 2018/2110 (RAM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 19.07.2018 ametlikus kirjas, et Eesti ei rakenda nõuetekohaselt direktiivis 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta sätestatud nõudeid maksustamisalase teabe esitamise kohta. Komisjoni hinnangul on Maksu- ja Tolliametile antud teabe edastamiseks kaalutusõigus, mida direktiiv ette ei näe. Lisaks heidab komisjon Eestile ette, et piiratud on edastatava maksualase teabe ulatus. Samuti on sätestamata kohustus teabe omaalgatuslikuks edastamiseks ja keeld teabe edastamisest keeldumiseks.

Eesti komisjoni etteheidetega ei nõustunud. Eesti leidis, et maksukorralduse seaduse teabevahetuse volitusnorm ei sisalda kaalutusõigust, vaid annab Maksu- ja Tolliametile õiguse teavet välisriigi taotluse alusel või omaalgatuslikult vahetada sõltumata maksumaksja nõusolekust. Lisaks hõlmab volitusnorm kogu teabe, mida on maksumenetluses üldse võimalik koguda. Komisjon lõpetas menetluse 06.06.2019.

Rikkumismenetlus 2018/2122 (MEM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 19.07.2018 ametlikus kirjas, et Eesti on direktiivi 2010/63/EL teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta mittenõuetekohaselt üle võtnud. Üldistatuna leidis komisjon, et mitme õigusnormi sõnastus ei ole piisavalt täpne, et vastata direktiivis sätestatu mõttele. Eesti õigusaktides on osa direktiivis nimetatud mõisteid, tunnuseid ja elemente määratletud puudulikult, jäetud eraldi määratlemata või puuduvad direktiivi eesmärki toetavad selgesõnalised sisulised väljendid.

Eesti ei nõustunud ühe komisjoni etteheitega, et mõiste „ettevõtte“ ning mõisted „kasvataja“, „tarnija“ ja „kasutaja“ ei ole sobivalt üle võetud.

Ülejäänud etteheidete kohta leidis Eesti, et loomakaitseaduse ja selle rakendusaktidega on direktiiv üle võetud, kuid nõustus siiski loomakaitseadust vaieldavas osas muutma, et viia see direktiivi nõuetega veelgi selgemalt ja üheselt mõistetavamalt kooskõlla. Muudatused jõustusid 15.01.2019. Komisjon lõpetas menetluse 25.07.2019.

Rikkumismenetlus 2018/2364 (KEM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 24.01.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole täitnud direktiivi 2012/19/EL (elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta mitmest artiklist tulenevaid kohustusi.

Eesti ei nõustunud komisjoni seisukohaga, et direktiivi artikli 7 lõige 2 ei ole õigesti üle võetud. Eestis selgitas, et riigile esitatakse jäätmearuandluse infosüsteemi kaudu tasuta teave vähemalt selliste elektroonikaromude kohta, mille on vastu võtnud a) kogumis- ja töötlemiskäitised; b) turustajad; c) liigiti kogunud tootjad või nende nimel tegutsevad kolmandad isikud. Seega on tagatud, et artikli 7 lõike 2 punktides a–c nimetatud kohtadest ja isikutelt vastuvõetud elektroonikaromude andmeid võetakse arvesse kogumismäära arvutamisel.

Ka ei nõustunud Eesti, et registrit käsitlevas riigisiseses õigusaktis peab viitama õigusaktile, millega on üle võetud direktiivi I lisa, kuna direktiivi I lisa kehtis kuni 14.08.2018.

Ülejäänud komisjoni etteheidetega Eesti nõustus, kuivõrd kõiki kavandatud jäätmeseaduse muudatusi ei olnud veel vastu võetud. Eesti lubas esitada uue jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu Vabariigi Valitsusele pärast 03.03.2019 Riigikogu valimisi, muuta Vabariigi Valitsuse 20. aprilli määrust nr 65 „Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad“ ning vastu võtta uue Vabariigi Valitsuse määruse „Probleemtooteregistri põhimäärus“. Seaduse muudatused jõustusid 22.07.2019, Vabariigi Valitsuse määruse nr 65 uus redaktsioon jõustus 05.07.2019 ning „Probleemtooteregistri põhimäärus“ 08.03.2019.

Komisjon lõpetas menetluse 27.11.2019.

Rikkumismenetlus 2018/2402 (MKM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 08.03.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole kehtestanud karistusnorme, mida kohaldatakse ettevõtjate suhtes, kes rikuvad määruse (EL) 2016/424, mis käsitleb kõisteid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/9/EÜ, sätteid. Eesti vastas komisjonile, et määruse (EL) 2016/424 artikli 45 lõike 1 kohased karistusnormid on sätestatud toote nõuetele vastavuse seaduses ja karistusseadustikus, ning selgitas komisjonile asjaomaseid väärtetooteid ja kuriteo koosseise. Komisjon lõpetas menetluse 25.07.2019.

Rikkumismenetlus 2019/2056 (MKM) – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 25.07.2019 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole oma riiklikku elektroonilist registrit rakendusmääruse (EL) 2016/480, millega kehtestatakse autoveo-ettevõtjate riiklike elektrooniliste registrite omavahelist ühendamist käsitlevad ühiseeskirjad ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1213/2010, lisades esitatud uutele nõuetele vastavalt ajakohastanud. Liikmesriikidel peavad ühendama oma riiklikud elektroonilised registrid teatevahetussüsteemiga ERRU (*European Register of Road Transport Undertakings*, Euroopa autoveo-ettevõtjate register). Liikmesriigid, sh Eesti, kes on juba ühendatud teatevahetussüsteemiga ERRU, peavad ajakohastama oma riiklike süsteemide ERRU

versioone, et rakendusmääruse lisades esitatud uusi nõudeid täita. Eesti vastas, et alates 03.09.2019 läks Eesti üle ERRU2 versioonile, mis puudutab CGR (hea maine kontrollimine), INF (raskete rikkumiste kontrollimine) ja CCL (liidu tegevusloa kontrollimine) funktsionaalsusi. Komisjon lõpetas menetluse 10.10.2019.

Rikkumismenetlus 2012/2135 (RAM) – põhjendatud arvamuse faasis – komisjon saatis 26.09.2014 Eestile põhjendatud arvamuse, milles väitis, et Eesti alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses sätestatud meede, millega kehtestatakse kolme kuu pikkune üleminekuperiood vana maksumärgiga aktsiisikaupade müügile, ei ole kooskõlas direktiivi 2008/118/EÜ (aktsiisi üldise korra kohta) ning proportsionaalsuse põhimõttega. Eesti ei nõustunud komisjoni etteheitega ja vastas, et praegune kolmekuuline uutele maksumärkidele ülemineku periood aitab parimal viisil tagada, et ettevõtjad ei tekitaks ülemääraseid laovarusid ning seega ei lükkuks liiga kaua edasi uue aktsiisimäära alusel maksude maksmine. Samuti vastas Eesti, et meede on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Eesti rikkumismenetlus peatati kuni otsuseni kohtuasjas C-126/15 komisjon vs. Portugal.

29.06.2017 kohtuotsuses C-126/15 leidis EK, et Portugali seadus, millega kehtestatakse tarbimisse lubatud sigarettide müügikeeld, on EL õigusega kooskõlas, kui järgneval aastal aktsiisimäär tõuseb. Samas märkis EK, et liidu õigusega ei ole kooskõlas aktsiisimärgiga sigarettide müügikeeld, kui aktsiis ei tõuse.

30.10.2017 sai Eesti komisjonilt kirja, milles komisjon soovis teada, milliseid meetmeid Eesti võtab, et viia oma seadus kooskõlla kohtuotsusega C-126/15. Komisjon selgitas 23.01.2018 toimunud kohtumisel, et Eestil tuleb oma seaduses täpsustada, et müügikeeldu kohaldatakse vaid siis, kui aktsiisimäär tõuseb. Kehtiva seaduse sõnastust „uus aktsiisimäär“ võib komisjoni hinnangul tõlgendada nii, et müügikeeldu kohaldatakse ka siis, kui aktsiisimäär langeb.

28.06.2018 teavitas Eesti komisjoni, et vajalik alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muudatus on vastu võetud ning jõustub 01.07.2018. Komisjon lõpetas menetluse 10.04.2019.

Rikkumismenetlus 2016/2137 (KEM) – põhjendatud arvamuse faasis – komisjon leidis 09.12.2016 ametlikus kirjas, et Eesti on jätnud täitmata asulareovee puhastamise direktiivi 91/271/EMÜ artiklitest 3, 4, 5, 10 ja 15 ning I lisast tulenevad kohustused asulareovee puhastamisel. Eesti nõustus osaliselt komisjoni etteheidetega, et teatud reoveekogumisaladel ei ole täidetud kõik direktiivi nõuded. Eesti ei nõustunud komisjoni seisukohaga, et Eestis kehtiv õigusraamistik ei taga, et individuaalsete või muude asjakohaste süsteemidega saavutatakse samasugune keskkonnakaitse tase nagu kogumissüsteemide ja reoveepuhastitega.

Komisjon saatis 08.06.2018 Eestile põhjendatud arvamuse, milles leidis, et Eesti on endiselt jätnud täitmata direktiivi sätetest tulenevad kohustused teatud asumites asulareovee kogumisel ja puhastamisel.

Eesti ei nõustunud komisjoni etteheidetega. Eesti seisukoha järgi puudub alus arvata, et Aruküla, Narva-Jõesuu, Kärkla, Muraste, Türisalu, Vääna-Jõesuu ja Keila jõe reoveekogumisaladel rikutaks direktiivi nõudeid, sest reovee kohtkäitlust reguleerivad õigusaktid vastavad direktiivis sätestatud nõuetele. Kohalikud omavalitsused on kehtestanud reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjad, mille

kohaselt kõikide uute või rekonstrueeritud hoonete (suvilate, üksikelamute, ärihoonete jne) reovesi kogutakse kokku sertifitseeritud reovee kogumismahutitega.

Eesti ei nõustunud jätkuvalt komisjoni seisukohaga Aruküla, Keila jõe ning Narva-Jõesuu osas, kuna kõiki eelnimetatud reoveekogumisalasid teenindavad reoveepuhastid vastavad 2017. aasta andmete alusel direktiivi artiklites 4, 10 ja 15 ning I lisa punktides B ja D esitatud nõuetele. Samuti edastas Eesti komisjonile uuemad, 2017. aasta andmed, mis kinnitavad, et Tartu reoveekogumisala reoveepuhastid vastavad direktiivi artikli 5 lõigetele 2 ja 3.

Komisjon lõpetas menetluse 10.04.2019.

III OSA

ÜLEVAADE „EU PILOTI“ PÄRINGUTEST

„EU Pilot“ on komisjoni projekt, millega Eesti ühines 14.09.2010. Projekti eesmärk on liikmesriikidele esitatavate kaebuste ja päringute kiirem ja tõhusam menetlemine ning EL õiguse rikkumiste lahendamine võimalikult varases staadiumis. Tegemist ei ole veel rikkumismenetlusega, vaid sellele eelneva Eesti ja komisjoni dialoogiga. Projekti „EU Pilot“ andmebaasi kaudu edastab komisjon liikmesriikidele seega kodanike kaebusi, päringuid ja enda küsimusi. Juhul kui liikmesriik ei suuda „EU Piloti“ käigus komisjonile näidata või komisjoni veenda, et rikkumist tegelikult ei ole või see on kõrvaldatud, algatab komisjon liikmesriigi suhtes rikkumismenetluse.

31.12.2019 seisuga oli Eesti suhtes avatud 8 „EU Piloti“ päringut (2018. aastal 11 päringut). Aasta jooksul lõpetati Eesti suhtes 6 „EU Piloti“ päringut.

Tulenevalt komisjoni 2016. aasta detsembri otsusest⁵ algatab komisjon nüüd sisulised rikkumismenetlused üldjuhul ilma „EU Piloti“ süsteemi kasutamata. „EU Piloti“ päring esitatakse vaid erandjuhtudel, kui komisjoni hinnangul oleks sellest konkeetse juhtumi puhul kasu. Komisjoni praktikamuutust ilmestab suurepäraselt statistika. Kui 2016. aastal algatati Eesti suhtes koguni 23 „EU Piloti“ päringut, siis 2018. aasta jooksul oli uusi algatatud päringuid vaid 3 ning 2019. aastal ainult 5.

Kuna „EU Piloti“ päringute puhul on rikkumismenetlustega võrreldes tegu pigem mitteformaalsemas vormis suhtlusega, on alljärgnevalt välja toodud vaid 2019. aastal algatatud „EU Piloti“ päringud. Statistika „EU Piloti“ päringute kohta on esitatud ülevaate IV osas.

2019. aastal algatatud „EU Piloti“ päringud

Päring **EUP(2019)9416 (MKM)** – puudutab direktiivi 2010/31/EL (hoonete energiatõhususe kohta) kohaselt komisjonile esitatud aruande „Hoonete kuluoptimaalsete energiatõhususe miinimumtasemetega analüüs“ mittevastavust direktiivi nõuetele. Eesti esitatas parandatud aruande 08.07.2019.

Päring **EUP(2019)9421 (MKM)** – puudutab direktiivi 2012/27/EL (milles käsitletakse energiatõhusust) artikli 24 lõikest 1 tuleneva kohustuse esitada aruanne edusammude kohta, mis on tehtud riiklike energiatõhususe eesmärkide saavutamisel, täitmata jätmist. Eesti esitas 2019. aasta aruande 22.07.2019.

Päring **EUP(2019)9501 (JUM)** – puudutab direktiivi 2011/93/EL (mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust) mittenõuetekohast ülevõtmist. Eesti saatis vastused ja selgitused direktiivi ülevõtmise kohta 31.01.2020.

⁵ Komisjoni 21. detsembri 2016 [teatis](#): „ELi õigus: parema kohaldamisega paremad tulemused“, ELT C 18, 19.01.2017, lk 10–20.

Päring **EUP(2019)9554 (MEM)** – puudutab määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse liidu kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) kohaselt tehtud Eesti välislaevastiku auditis leitud puudusi Eesti välislaevastiku majandamises ja kontrollimises. Eesti vastas komisjonile 27.01.2020.

Päring **EUP(2019)9570 (MKM)** – puudutab määrusest (EL) 2017/1938 (käsitleb gaasivarustuskindluse tagamise meetmeid) tulenevate teavitamiskohustuste täitmata jätmist. Eesti saatis nõutud teabe ja dokumendid komisjonile 18.12.2019.

IV OSA STATISTIKA

4.1. Statistika Eesti osalemise kohta ELK menetlustes

Eesti osalusega uued menetlused EK-s, üldkohtus ja EFTA Kohtus 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Eelotsused	7	10	15	13	9	10
Otsesed kaebused, sh apellatsioonid	2	2	0	1	0	0
Menetluse astumine	1	1	0	0	3	4
Arvamused	1	1	0	0	1	0
EFTA Kohus	1	0	0	0	0	0
Kokku:	12	14	15	14	13	14

Tabelis esitatud statistika on koostatud selle põhjal, mis aastal Eesti on oma **seisukoha esitanud**.

Kohtuasjad, milles Eesti on menetluse astunud ning mis on pooleli 31.12.2019 seisuga või lõpetati 2019. aasta jooksul

Kohtuasja number	Pooled	Menetluse staadium
T-236/17 ja T-596/17	Balti Gaas vs. Euroopa Komisjon ja INEA	Eesti seisukohad kohtule 25.04.2019
C-543/17	Euroopa Komisjon vs. Belgia Kuningriik	Kohtuotsus 09.07.2019
C-564/17	Euroopa Komisjon vs. Belgia Kuningriik	Registrist kustumise määrus 18.02.2019
C-549/18	Euroopa Komisjon vs. Rumeenia	Suulisel istungil osalemine 10.12.2019
C-550/18	Euroopa Komisjoni vs. Iirimaa	Kohtujuristi ettepanek 05.03.2020
C-628/18	Euroopa Komisjoni vs. Sloveenia	Kirjalikud märkused 09.08.2019
C-213/19	Euroopa Komisjon vs. Ühendkuningriik	Menetluse astumise kinnitus 01.07.2019
T-526/19	Nord Stream 2 vs. parlament ja nõukogu	Menetluse astumine 30.10.2019

T-530/19	Nord Stream vs. parlament ja nõukogu	Menetlusse astumine 30.10.2019
----------	--------------------------------------	--------------------------------

Eelotsusemenetlused, milles Eesti on esitanud seisukoha ning mis on pooleli 31.12.19 seisuga või lõpetati 2019. aasta jooksul

Kohtuasja number	Pooled	Menetluse staadium
C-349/17	Eesti Pagar (eelotsust taotlev kohus: Tallinna Ringkonnakohus)	Kohtuotsus 06.03.2019
C-580/17	Järvelaev (eelotsust taotlev kohus: Eesti)	Kohtuotsus 08.05.2019
C-623/17	Privacy International (eelotsust taotlev kohus: Ühendkuningriik)	Kohtujuristi ettepanek 16.01.2020
C-680/17	Vethanayagam e.a. (eelotsust taotlev kohus: Madalmaad)	Kohtuotsus 30.07.2019
C-695/17	Metirato (eelotsust taotlev kohus: Soome)	Kohtuotsus 14.03.2019
C-60/18	Tallinna Vesi (eelotsust taotlev kohus: Eesti)	Kohtuotsus 28.03.2019
C-273/18	Kuršu zeme (eelotsust taotlev kohus: Läti)	Kohtuotsus 10.07.2019
C-285/18	Irgita (eelotsust taotlev kohus: Leedu)	Kohtuotsus 03.10.2019
C-511/18 ja C-512/18	La Quadrature du Net jt (eelotsust taotlev kohus: Prantsusmaa)	Kohtujuristi ettepanek 15.01.2020
C-520/18	Ordre des barreaux francophones et germanophone e.a. (eelotsust taotlev kohus: Belgia)	Kohtujuristi ettepanek 15.01.2020
C-743/18	Elme Messer Metalurgs (eelotsust taotlev kohus: Läti)	Suulisel istungil osalemine 11.12.2019
C-746/18	H. K. (eelotsust taotlev kohus: Eesti)	Kohtujuristi ettepanek 21.01.2020
C-2/19	Riigiprokuratuur (eelotsust taotlev kohus: Eesti)	Suulisel istungil osalemine 14.11.2019
C-89/19 kuni C-91/19	Rieco jt (eelotsust taotlev kohus: Itaalia)	Kirjalikud märkused 11.09.2019
C-272/19	Land Hessen (eelotsust taotlev kohus: Saksamaa)	Kirjalikud märkused 04.10.2019

C-387/19	RTS infra & Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel (eelotsust taotlev kohus: Belgia)	Kirjalikud märkused 19.11.2019
C-420/19	Heavyinstall (eelotsust taotlev kohus: Eesti)	Eesti seisukoht kohtule 23.09.2019
C-429/19	Remondis (eelotsust taotlev kohus: Saksamaa)	Kirjalikud märkused 04.12.2019
C-476/19	Combinova (eelotsust taotlev kohus: Rootsi)	Kirjalikud märkused 09.12.2019
C-673/19	M e.a. (eelotsust taotlev kohus: Madalmaad)	Eesti seisukoht kohtule 27.12.2019

Arvamused, milles Eesti on esitanud seisukoha ning mis on 31.12.2019 seisuga pooleli või lõpetati 2019. aasta jooksul

Arvamustaotluse number	Sisu	Menetluse staadium
A-1/17	Arvamustaotlus, mille Belgia esitas EL toimimise lepingu artikli 218 lõike 11 alusel	Kohtu arvamus 30.04.2019

4.2. Eesti vastu algatatud rikkumismenetluste statistika

Rikkumismenetluste algatamine aastate kaupa 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mitteõigeaegne ülevõtmine	10	15	17	16	6	9
Sisuline rikkumine	5	1	3	1	5	16
Kokku	15	16	20	17	11	25

Rikkumismenetluste lõpetamine aastate kaupa 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mitteõigeaegne ülevõtmine	17	4	13	12	16	14
Sisuline rikkumine	7	2	3	2	1	8
Kokku	24	6	16	14	17	22

Kõik algatatud rikkumismenetlused ministeeriumide ja staadiumide kaupa 2004-2019

Ministeerium	Ametlik kiri	Põhjendatud arvamus	Kohus
Haridus- ja Teadusministeerium (HTM)	10	4	0
Justiitsministeerium (JUM)	25	4	0
Keskkonnaministeerium (KEM)	83	38	7
Kultuuriministeerium (KUM)	4	2	0
Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium (MKM)	113	31	8
Maaeluministeerium (MEM)	57	0	0
Rahandusministeerium (RAM)	98	23	2
Siseministeerium (SIM)	23	9	0
Sotsiaalministeerium (SOM)	60	22	4
Välisministeerium (VM)	5	1	0
Kokku	478	131	21

Pooleliolevad rikkumismenetlused ministeeriumide ja etappide kaupa 31.12.2019 seisuga

Kuna kahel sisulisel rikkumismenetlusel on kaks vastutavat ministeeriumit, siis rikkumismenetlusi kokku on 30.

Ministeerium	Ametlik kiri	Põhjendatud arvamus	Kohus
HTM	2	1	0
JUM	4	0	0
KEM	7	0	0
KUM	0	0	0
MKM	8	0	0
MEM	1	0	0
RAM	3	1	0
SIM	2	3	0
SOM	0	0	0
VM	0	0	0
Kokku	27	5	0

Pooleliolevad rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades 31.12.2019 seisuga

Ministeerium	Ametlik kiri	Põhjendatud arvamus	Kohus
HTM	0	0	0
JUM	2	0	0
KEM	1	0	0
KUM	0	0	0
MKM	3	0	0
MEM	1	0	0
RAM	1	1	0
SIM	1	1	0
SOM	0	0	0
VM	0	0	0
Kokku	9	2	0

Pooleliolevad sisulised rikkumismenetlused 31.12.2019 seisuga

Kuna kahel sisulisel rikkumismenetlusel on kaks vastutavat ministeeriumit, siis rikkumismenetlusi kokku on 19.

Ministeerium	Ametlik kiri	Põhjendatud arvamus	Kohus
HTM	2	1	0
JUM	2	0	0
KEM	6	0	0
KUM	0	0	0
MKM	5	0	0
MEM	0	0	0
RAM	2	0	0
SIM	1	2	0
SOM	0	0	0
VM	0	0	0
Kokku	18	3	0

4.3. Statistika „EU Piloti“ päringute kohta

„EU Piloti“ päringute algatamine ja lõpetamine aastate kaupa 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Algatatud „EU Piloti“ päringud	23	15	23	4	3	5
Lõpetatud „EU Piloti“ päringud	19	17	22	15	3	6

Kõik „EU Piloti“ päringud ministriumide ja staadiumide kaupa 2010-2019

Ministeerium	Algatatud	Lõpetatud	Pooleliolevad
HTM	3	3	0
JUM	12	10	2
KEM	34	33	1
KUM	1	1	0
MKM	59	55	4
MEM	6	5	1
RAM	16	16	0
SIM	11	11	0
SOM	11	11	0
VM	3	3	0
Kokku	156	148	8